ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Hasek_Jaroslav-Dobry_vojak_Svejk_v_zajeti.pdb

PDB Name: Hasek_Jaroslav-Dobry_vojak_Svej
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Jaroslav Hašek

Dobrý voják Švejk v zajetí

Tak daleko jsi to tedy dopracoval, můj dobrý vojáku Švejku!
V Národní politice a jiných úředních věstnících objevilo se tvé jméno spojené s několika paragrafy trestního zákona. Všichni, kdož tě znali, čtli s podivením:

"C. k. zemský jakožto trestní soud v Praze, oddělení IV, nařídil zabaviti jmění Josefa Švejka, obuvníka, posledně bytem na Král. Vinohradech, pro zločin zběhnutí k nepříteli, velezrády a zločin proti válečné moci státu podle § 183-194, č. 1334, lit. c, a § 327 vojenského trestního zákona."

Jak ses dostal do styku s těmi číslicemi ty, jenž jsi přece císaři pánu chtěl sloužit 'do roztrhání těla'?
I.
Dobrý voják Švejk trpěl revmatismem, a proto možno tuto kapitolu nadepsat "Válka i revmatismus". Když válka vypukla, nalezla Švejka i s jeho slavnou minulostí na posteli. Ve skříni visely staré vojenské parádní kalhoty a jeho čepice s vyleštěným 'Für Jüdische Interesse', kterou si soused vypůjčoval vždy na reduty a jiné maškarní zábavy.
Vidíme tedy, že dobrý voják Švejk odložil již před časem uniformu a obsadil malý obuvnický krám na

Vinohradech, kde žil v bázni boží a kde mu pravidelně jednou za rok otékaly nohy.
Všichni, kdož přicházeli do jeho krámu, aby si tam dali podrazit boty, museli si všimnouti strašně křiklavého obrazu Františka Josefa, visícího na stěně právě naproti dveřím.
Tam tedy visel nejvyšší vojenský pán, přihlouple se usmívající na všechny Švejkovy zákazníky. Visel tam ten, pro kterého chtěl sloužit Švejk až do roztrhání těla, kvůli čemuž dostal se i před superarbitrační komisi, neboť vojenští páni nechápali, že někdo může mít zdravý rozum a chtít tohleto udělat pro císaře pána.
V kanceláři regimentu pod číslem 16112 byl uschován akt týkající se průběhu i výsledku superarbitračního řízení s dobrým vojákem Švejkem.
Jeho oddanost k císaři pánu vylíčena tam byla jako těžká psychóza zcela dle slov pana štábního lékaře, který, když došla řada na Švejka, řekl šikovateli: "Zavolají sem toho blba."
Marně tvrdil dobrý voják Švejk, že z vojny nepůjde, že chce sloužit dál. Objevili mu zvláštní výrůstek na spodní dutině lebeční kosti, a když mu major z komise řekl: "Voni jsou kolosální idiot, voni by chtěli nakonec do jenerálního štábu," tu opakoval vždy Švejk dobromyslně: "Když myslejí, pane major, že bych to tam vytrh."
Za tento výrok dostal osm dní samovazby. Tři dni mu tam zapomněli dát jíst, a když konečně jeho lhůta vypršela, vedli ho do plukovní kanceláře, dali mu bílý lístek, že pro blbost propouští z vojny, dva vojáci vedli ho pak zpět nahoru, aby si vzal s sebou své věci, a opět ho vyváděli ven z kasáren.
U vrat hodil Švejk kufřík na zemí a zvolal: "Já z vojny nechci, já chci sloužit císaři pánu až do roztrhání těla."

Na tato vznešená slova odpověděli průvodčí tím, že mu rýpli pěstí pod žebra a za přispění několika kasárenských povalečů vytlačili ho z kasárenských vrat.
Byl na civilní dlažbě ulic. Je to možné, že již nikdy nebude na kasárenském dvoře naslouchat, až plechová hudba bude cvičit "Gott erhalte"? Jest to možné, že již nikdy cvičišti mu šikovatel nerýpne pěstí do břicha a neřekne: "Koukej mně do vočí, koukej mně příjemně do voči, nebo z tebe udělám zadělávané drštky, vopice!" A je to možné, že již nikdy mu neřekne nadporučík Wagenknecht: "Sie böhmischer Schweinshund, mit ihrer weissroten Meerschweinnase!" Nevrátí se již ty krásné časy?
A dobrý voják Švejk odhodlaně obrátil své kroky k šedé, zasmušilé kasárenské budově, vystavěné císařem Josefem II., který se vysmíval, že kdysi chtěli lichtenštejnští dragouni národ spasit katolicismem, a sám chtěl pomoci týchž dragounů udělat český národ šťastným germanizací: na nádvoří kasárenské budovy běhávali čeští vojáci ulici prutů a metel za to, že mluvívali česky, a na nádvoří týchž kasáren němečtí kaprálové bezpočtukráte snažili se české paličaté hlavy pohlavky obeznámit s některými krásami německé řeči, s 'execírreglamá', s 'nieder, kehrt euch Trottl' a podobně.
A pečeť k tomu dodával velký černožlutý rakouský orel rozpínající svá křídla nad vraty kasáren. Pod jeho plechovým ohonem měli vrabci svá hnízda.
Z těchto kasáren roznášely se do světa a přicházely k interpelacím ve sněmovně mnohé případy týrání nováčků. Interpelace zapadly v kabinetu ministerstva vojenství a vrabci dál znečišťovali zeď, takže to dělalo dojem, že to dělá černožlutý rakouský orel.
A dobrý voják Švejk odhodlaně se vracel pod tohoto orla.
Na vojně se dlouho nevyjednává! Jenom ze slušnosti se ho zeptali, co si přeje v kasárnách civilista s bílým papírem, a když jim řekl, že chce sloužit dál císaři pánu až do roztrhání těla, vynesli ho opět na ulici.
Jest zcela obyčejným zjevem, že policejní strážník bývá nablízku kasáren. Dílem ze služební povinnosti, dílem též proto, že ho k těm místům poutá minulost. Zde vštípeny mu byly povinnosti ke státu, zde se naučil mluvit lámaně německy a zde cosi rakouského obestřelo a povleklo místo fosforu jeho šedivou hmotu mozkovou.
"Já chci dál sloužit," křičel Švejk, když ho strážník zdvíhal za límec ze země, "já chci dál sloužit císaři pánu!"
"Člověče, neřvěte, nebo vás zatknu," poučoval ho strážník.
"Já chci . . ."
"Zdržte se všech projevů, ostatně jakápak dlouhá tahanice, ve jménu zákona vás zatýkám!"

Na strážnici rozlámal dobrý voják Švejk jednu židli, pryčnu v separaci, kam ho strčili, a pak ubíhaly již dny Švejkovy v klidu a tichu čtyř holých stěn u zemského trestního soudu, kam byl dopraven pro několik deliktů.
Státní zastupitelství snažilo se ze Švejka udělat politického zločince. Předně mu dokazovalo, že křičel něco o císaři pánu ve spojení s všeobecnou brannou povinností ("Já chci dál sloužit císaři pánu"), čímž způsobil shluknutí a shromáždění lidu, kteréž mělo vzápětí zakročení policejní stráže. Výkřiky Švejkovy o císaři pánu, třebas by obžalovaný se snažil dáti jim opačný, seriózní význam, vyvolaly všeobecný smích diváků, čímž Švejk spáchal zločin proti veřejnému pokoji a řádu. Státní zastupitelství mělo za to, že Švejk činil tak zúmyslně. "Že se přitom vzepřel," stálo v obžalobě, "policejní stráži, jest nabíledni, což zahrnuje v sobě zločin veřejného násilí. Rozbité zařízení separace pak zločin poškození cizího majetku," neboť erár si cenil dřevěnou pryčnu na 240 korun, suma, za niž by mohl dát do separace pomalu postel z mahagonového dřeva.
Promluvili však soudní lékaři, kteří navázali na výrok vojenské lékařské komise, která propouštěla Švejka z vojenské služby. Celé dvě hodiny se přeli o to, zdali je Švejk blbý úplně, nebo jen duševně zatížený, či zdali je úplně normální.
Dr. Slavík hájil názor, že člověk může náhle zblbnout a že není přitom vědom svých činů.
"To mohu říci sám ze zkušenosti," pravil, "po své dlouholeté soudní praxi."
Pak přinesli soudním lékařům od Brejšky snídani a lékaři při smažených kotletách se usnesli, že v případě Švejkově jde opravdu o těžký případ vleklé poruchy mysli.

Dr. Slavík chtěl ještě něco říci, pak si to ale rozmyslil a objednal si ještě čtvrtku vína a podepsal též soudní nález lékařský.
Z nálezu toho vyjímáme pouze stať, kde se mluví o císaři pánu:
"Soudní lékaři jsou toho mínění, že obžalovaný Švejk, dávaje různými výkřiky najevo, že chce císaři pánu sloužit až do roztrhání těla, činil tak z mdlého rozumu, neboť soudní lékaři mají za to, že normálně duševně vyvinutý člověk rád se zbaví toho, aby na vojně sloužil. Láska Švejova k císaři pánu jest abnormální, vyplývající jedině z jeho nízké duševní úrovně."
Švejk byl propuštěn na svobodu. Sedával v malém výčepu naproti kasárnám, odkud ho kdysi vyhnali. A pozdě noci viděli opozdilí chodci plížit se kolem kasáren tajemnou postavu, která s výkřikem: "Já chci sloužit císaři pánu až do roztrhání těla" dala se na útěk a zmizela v temnu ulice.
To byl bývalý dobrý voják Švejk. Jednou v zimě našli ho u kasáren k ránu ležet na chodníku. Vedle něho ležela prázdná láhev s etiketou Císařův čertův likér a Švejk, leže na sněhu, neohroženě si zpíval, což z dálky vypadalo jako volání o pomoc a chvílemi jako válečný řev Indiánů Sioux:

"Bylá bitvá bylá, tám u Solferiná,
teklo tam krvé moc, krvé pod koléna
a na fůry mása, vždyť se tam sekála
osmnáctá chása, hop, hop, hop.
Osmnáctá cháso, neboj ty se nouze,
vždyť za tébou vézou peníze na voze.
Peníze na voze a minář v kočáře ..."

"Keréjpak regíment tohlecto dokáže," řval Švejk do ranního ticha činžáků, váleje se labužnicky ve sněhu na chodníku.
Od té doby datuje se jeho revmatismus.

Válka našla tedy Švejka na posteli po čtyřech letech civilního života. V posledních letech Rakousko, stát politicky zajímavý a přímo zábavný, pomalu připravovalo svou záhubu. Rakousko nemělo jiné touhy než se stát zbytečným. Rakouská ctižádost nedovedla si představit svou roli jinak než jako opelichaná slepice, kterou honí kuchařka s nožem v ruce po dvoře.
A dobrý voják Švejk má revmatismus. Rakousko vypovídá válku, zapomínajíc, že s bajonety lze vše

dělat, jen ne se na ně posadit. Ale Rakousko mělo dobrého vojáka Švejka.
Když roznesly se zprávy o mobilizaci, mazal mu právě učedník Bohuslav nohy ichtyolovou mastí. Zatínaje zuby vrčel Švejk:
"Srbové, Srbové."
Kvečeru přišel na návštěvu jeho soused, deštnikářský mistr Bílek. "Už to mám," volal již ve dveřích, mávaje nějakou listinou, "do čtyřiadvaceti hodin mám být u regimentu. Zatracení lumpové."
A Bílek se rozhovořil jako tisíce a tisíce jiných. Císaře pána nazval starým partykou, šelmou, pro kterou je kulky škoda, a Švejk cítil, jak při tom hlučném hovoru všechny nervy v palcích na nohou mu bolestně cukají, jak mu to kroutí nohy, a vzdychal: "Ježíšmarjá, co to povídáš, mne to trhá, to je bolest. Když já mašíroval z Tridentu na Vale di Calogno v čtyřiceti stupních vedra padesát kilometrů do výšky půltřetího tisíce metrů! - Císař je pašák, ježíšmarjá, to mne to trhá, to máš, jako kdybys měl nohy ve žhavých kleštích."
Ale Bílek vyložil dále svůj program: Císař, starej Procházka, je ničema, jestli tam v Sarajevu šlápli na krk následníku trůnu, proč tam ostatně lez, kvůli tomu jeho, Bílka, tahají pryč od ženy, dětí a má střílet do Srbů. Co by střílel, kvůli komu, proč a zač? Srbové mu nic neudělali. Copak je nějaký kamarád žvanila Viléma? Nakonec by mu snad ten starý lotr rozkazoval, aby střílel do vlastního táty.
Švejk ho neposlouchal, neboť revmatické bolesti probíhaly mu tělem. Revma zatlačilo úplně do pozadí císaře pána a na okamžik vyhladilo jeho loajální uvědomění. A někde daleko visel nad Rakouskem nový Králové Hradec.
Druhý den, dříve ještě než dr. Groš mohl u místodržitele za svou osobu tlumočit zbaběle loajální pocity při vypovězení války, dobrý voják Švejk za velkého sběhu lidu uspořádal po pražských ulicích jiný loajální projev.
Ve vozíku, kterým vozí ošetřovatelé nemocných lidi stižené vysycháním míchy, vypůjčeném od Stoupy, dal se vozit, v každé ruce berlu, ulicemi královského města učedníkem Bohuslavem, vykřikuje do rozrušeného okolí: "Na Bělehrad, na Bělehrad!"
Lidé se smáli, přidávali se k zástupu a u Muzea dostal nějaký žid, který zvolal "Heil!", první ránu. Na rohu Krakovské ulice dav zmlátil tři buršáky a průvod za zpěvu "Nemelem, nemelem" dostal se až k Vodičkově ulici, kde dobrý voják Švejk vztyčuje se bolestí ve vozíku a rozmachuje kolem berlemi, zvolal: "Ještě jednou na Bělehrad, na Bělehrad!" A vtom již do toho vrazila policie pěší i jízdní.
Za pět minut nato Švejk, sedě na vozíku, byl s učedníkem jediným civilistou mezi mořem policejních uniforem. Právě se setkal u jeho vozíčku policejní komisař Klima s inspektorem jízdní policie Klausem.
"Dobrý lov," pozdravil Klima. "Dobrý lov," odpověděl Klaus.
"Lezte ven," poroučel nějaký jiný vousatý policejní inspektor Švejkovi.
"Nemohu, mám revma, já jsem přece . . ."
"Držte hubu," řekl k němu komisař Klima, "my tomu rozumíme, vytáhněte ho z vozíku!"
Čtyři strážníci se vrhli na Švejka, zatímco šest jízdních a dvanáct pěších vleklo do Vodičkovy ulice učedníka Bohuslava, který řval na celé kolo: "Pane mistr, pane mistr, já jdu s těma pány!"
Čtyři strážníci s neobyčejnou úřední horlivostí snažili se zatím postavit revmatika Švejka na nohy. Švejk zatínal bolestí zuby: "Nemohu . . ."
"Naložté toho simulanta do vozíku," zněl nový rozkaz, který byl bleskurychle vykonán, přičemž praskl Švejkovi vzadu kabát i podšívka vesty a roztrhl se límec, který zůstal v ruce jednomu strážníkovi.
Dva strážníci vzadu tlačili vozík se vzácnou kořistí, asi dvacet jich šlo po straně a po obou stranách zachmuřeně jeli v počtu osmi jízdní vítězové.
Kohoutí péra jim vlála, koně ržáli, celý průvod táhl na policejní ředitelství a dobrý voják Švejk se počal dobromyslně usmívat. Cítil, že jeho nohy stávají se jaksi volnějšími. Mohl bez bolesti pohybovat prsty v botě a Švejk stál před velkou záhadou. Jeho revmatismus pomalu mizel a mizel, čím více se blížili policejnímu ředitelství. Tváří v tvář celému policejnímu systému revmatismus se ztrácel, a když za Švejkem zapadla vrata ředitelství v Bartolomějské ulici, dobrý voják Švejk snažil se vyskočit z vozíku. Bylo to považováno za nový projev.
"Odneste ho nahoru," poručil komisař Klima a za chvíli Švejk octl se ve vyšetřovacím oddělení státní policie pražské.

Tak skončila jeho manifestace.

II.

Vypuknutí války znamenalo pro státní policii něco, čím opět ožily síně policejního ředitelství. Každou chvíli někoho přiváděli a posazovali do separace. Na dvoře, kterému vévodí stará věž s policejním muzeem, procházeli se lidé, kteří ještě včera klidně usínali a na samém počátku této velké doby přemýšleli ve svých domácnostech, co zítra bude k obědu. V noci pro ně přišli a jídelní lístek byl rozluštěn. Měli praženku s jedním zoufale na špíně plovoucím lojovým škvarkem ve špinavém plechovém kotlíku. Nyní je vyháněli na dvůr, na který ústila zamřížovaná okna jejich nových příbytků, aby vytrávili a dostali chuť nikoliv jen na polévku, nýbrž i na pokání.
Když si šli redaktoři pražských deníků pro zprávy o zlámaných nohách, přejetých psech a vyloupených půdách na policejní ředitelství, museli jít podél oken, jimiž bylo vidět na skupinu vězňů, procházejících se zasmušile po dvoře.

To mělo být jakousi denní průpravou z počátku války pro české novináře.
Později mnozí z nich též tak s hlavou svěšenou chodili po tomto dvoře a odpočítávali krok a mnoho z nich se také dívalo zamřížovanými okny policejního ředitelství.
Švejk se ocitl na špinavém slamníku v podivné pestré společnosti. Nějaký starý hostinský vykládal právě, že když vypukla válka, přišel k němu host, poručil si sklenici piva a spustil pianolu, aby hrála "Hej, Slované". Pak přišel policejní strážník, chvíli poslouchal, odešel, host také odešel a ráno přišli si pro něho do hostince detektivové. Zavřeli také jeho číšnici, která nebyla onoho dne právě ve službě, ale to nevadí. Nyní každý den ji potkává, když se obě zatčená pohlaví střídají v procházce po dvoře. Křičí na něho: "Vy starý kocoure" a dává si na jeho účet donášet obědy z hostince.
Na slamníku naproti seděl hubený vytáhlý mladík s černou kravatou a dlouhými vlasy. To byl vyložený optimista. Mluvil stále cosi o svobodě a podle řeči se zdálo, že očekával, že mu strážník na chodbě každou chvíli musí přinést cigarety za poslední korunu, kterou mu odevzdal včera ráno, aby koupil športky.
Velmi zamyšleně se tvářil pán v prostředních letech, velmi slušně oděný, který se včera dostal do chumlu před Prager Tagblattem v Panské ulici. Někdo ho zatkl, radu od místodržitelství, omdlel jim rozčilením, dopravili ho na policejní ředitelství v truhle a pak našli u něho v kapse nějaké kamení. Ještě ho nevyslechli. Domnívají se, že chtěl vytlouci Prager Tagblatt, on, místodržitelský rada, který nečte kromě úředního deníčku jiných novin než Prager Tagblatt, za manželku má Němkyni a ...
Švejk slyšel ještě nějaké nadávky a nějaký drobný človíček vyskočil na kavalec a křičel ze zamřížovaného okna: "Vrahové!"
"Opravdu, pánové," ozval se ošumělý člověk u dveří, "já řekněme jsem zloděj, mne chytili v bytě kupce Horníčka, nu chytili mne, v kapse kupcovy peníze, v druhé kapse paklíče, byt přeházený, propad jsem, páni, to je venkoncem spravedlivé. Ale vás, můj bože, proč vás?"
Mladík s černou kravatou počal mluvit opět o svobodě, klepal na dveře separace a tvářil se vůbec lehkomyslně. Měl za sebou pestrou minulost, byl zapleten též kdysi do antimilitaristického procesu, napsal před časem do Mladých proudů dva fejetony proti vídeňské vládě a jejímu vykořisťování českých duší. To bylo zkonfiskováno.
Láska k národu byla vždy v očích rakouských úřadů přitěžující okolností, zločinem, a nyní s válkou přišla chvíle, kdy Rakousko vrhalo uražené a ponížené za mříže. To se stalo i mladíkovi s černou kravatou.
Byli tu namačkáni druh na druhu. Tvořili skupiny a v jedné hovořil mladý suplující profesor z Vinohrad, zatčený včera, poněvadž v kavárně zvolal "Ať žije Srbsko!"
Nemluvil o politice, neboť zdálo se mu to urážkou zde mřížemi. Vykládal nějakou anekdotu ze žákovského zákulisí gymnázia.
Švejk za těchto několik okamžiků nezpozoroval mezi všemi lidmi zde ani sebemenšího příznaku lítosti, ani sebemenší stopy, že by někoho tísnily vzpomínky na 'zločiny', z kterých je policie obviňovala.
Mladý úředník od berního ředitelství hlasitě se smál. Byl zatčen předvčírem u německého konzulátu na Havlíčkovi náměstí, že se smál. Není-liž to také k smíchu a nestojí-li to za poznámku před celým davem,

srovnat manifesty před německým konzulátem, uspořádanou německý studenty, židovskými příručími a několika babami z 'lehrerinnenvereinu' na náměstí, které nese hrdě jméno Karla Havlíčka? Německý konzulát! Ta nejsprostší urážka Havlíčkově památce! Třeba to jen srovnat s jeho "Hoj, vy Němci chámi, nehrajeme s vámi, co jste si tam nadrobili, sežerte si sami".
Mladý úředník byl v dobré náladě, jako by byl rád, že je vytržen ze šablonovosti kancelářského živoření. Ze sousedních separací bylo slyšet zpěv. Bylo to jako v dobách politického kvašení, v dobách Omladiny. A na radnici primátor Groš, největší ostuda Prahy za tři sta let, kdy Praha úpěla pod panstvím Habsburků, ve zvláštním zasedání, zapomenuv, že radnicí táhnou vzpomínky z české historie, které dokazují pravý opak toho, než co žvaní, promlouvá o císaři pánu jako o vlastním příteli Poláků.
A v tu dobu vlaky odvážely již rezervisty na srbské bojiště. Čeští rezervisti jeli proti Srbům, ale na vagóny, které je odvážely, napsali "Sláva Srbům!"
A poznovu to burácelo nádvořím policejního ředitelství refrénem "A bourali vesele to Rakousko zpuchřelé!" Zelené vozy s poetickým jménem zelený anton vyjížděly každou chvíli ze dvora a odvážely ženy i muže k vojenskému soudu na Hradčany.
Švejk zakryl si tvář, dal se do pláče a zvolal jako filozof Chatrian: "A já to s nimi tak dobře myslil, a oni mne bijí, utrhají mi a podezřívají mé ryzí úmysly. Ani nevíte, jak mne to bolí; nechte mne, ať se v tichu vypláči, slzy dokazují, jak jsem dobrým. Myslím na nešťastníky, kteří mne pronásledují."
"To je hezké," ozval se mladík s černou kravatou, "my dostaneme od nich bití, a vy je ještě litujete."
Švejk jim vyložil svůj případ a svou vojenskou slávu. Vysvětlil jim, jak chtěl sloužiti císaři pánu do roztrhání těla a jak ho vojenské úřady uznaly za blba.
Omylem zatčený místodržitelský rada poznamenal, že proroka Jeremiáše řezali pilou. Pak zavolali místodržitelského radu k výslechu a za půl hodiny přišel strážník a doručil do separace od místodržitelského rady Švejkovi krabičku se sto memfiskami. Na krabičce bylo napsáno: "Auf freien Fuss gesetzt." (Propuštěn na svobodu.)
Memfisky dodaly Švejkovi opět ducha. Rozdělil se o ně se zatčenými, jen mladík s černou vázankou nepřijal ani jedné cigarety.
"Beztoho byl to zrádce," odůvodňoval své chování, "pak čekám, že mně přinesou za mé peníze športky."
Pozdě večer odvedli Švejka k výslechu, neboť jeho případ byl kromobyčejné důležitosti.
Po jeho odchodu všichni v separaci souhlasili, že to s ním dopadne špatně.

III.

Švejka vedli k výslechu do oddělení státní policie přímo k policejnímu komisaři Klímovi a Slavíčkovi. Tito dva představitelé aparátu státní policie od vypuknutí války až po objevení Švejka v kanceláři vyšetřili několik set případů udání, provedli spoustu domovních prohlídek a odváděli muže od teplých večeří do Bartolomějské ulice. Jest zajímavé, proč department pražské státní policie právě se usadil v ulici připomínající svým jménem bartolomějskou noc.
Nad stolem komisaře Klímy jako náhodou visel obraz rakouského ministra Beusta, který kdysi řekl: "Man muss die Tschechen an die Wand drücken." A Chum, Klima a Slavíček, tento ničemný triumvirát nad stověžatou Prahou, tato německo-křižácká hegemonie nad Čechy v rakouské policejní uniformě, řídili se podle slov nebožtíka Beusta. Tlačili Čechy ke zdi o přítrž.
Policejnímu aparátu v Praze dána vídeňskou vládou prostě carte blanche: "Dělej, co chceš a co se ti líbí, jenom Čechy znič!"
Zde prováděli tito ničemové výslechy, viděli slzy žen, jichž muže hnalo Rakousko na jatky a které pronesly přitom svá mínění, slyšeli tu mínění lidí prostých i inteligentů, poznali, jak se český člověk dívá na celou válku. Zde to stálo v hromadách protokolů, které se kupily všude a ve velkých balících odvážely k vojenskému soudu na Hradčany.
Místnost byla prosycena proklínáním, urážkami a násilím. A oba komisaři, Klíma i Slavíček, byli přitom usměvaví, mnuli si ruce, mluvili ironicky a na bodrém jich vzezření bylo vidět, že jim mučení národa jde k duhu. Kdo je viděl ponejprv, na toho dělali dojem dobráckého měšťáka z nějaké veselohry, který nápadněji nezasahuje v děj.
Při domovních prohlídkách, zatímco komisař Klíma zatýkal pana manžela, bavil se komisař Slavíček s

manželkou zatčeného o obrazech, které visely na stěně a které nadzvedal, prohlížel noty na pianě a s roztomilou nenuceností starého domácího přítele odkrýval pokrývky na manželských postelích a šťáral se usměvavě v toaletních stolcích provázeje své počínání různými žertíky.
Tato umělá vlídnost rázem z nich spadla, když byli doma na Bartolomějské ulici. Jich úřadovny byly benátskými mučírnami s odleskem inkvizičního tribunálu staré Sevilly. Zde se již nemluvilo v rukavičkách, zde nejjemnějším slovem bylo "Držte hubu!"
Jako by se to právě zde ještě poznovu muselo každému uvádět, když celý národ po celých tři sta let takovým heslem očkovali z Vídně.
Je přirozené, že všichni, kteří sem byli přivedeni, chtěli něco říci. Švejk měl také podobnou náladu, když stál mezi dvěma strážníky tváří v tvář velkým inkvizitorům Klímovi i Slavíčkovi.
"Držte hubu!" řekl komisař Klíma a odněkud z rohu kanceláře jako ozvěnou se ozvalo: "Držte hubu!"
"Držte hubu!" řekli také oba policejní strážníci tiše.
Švejkovy dobrácké oči upřely se tak nevinně na komisaře Klímu, že počal zuřivě listovat v kupě papíru na stole.
"Vy jste Josef Švejk, obuvník z Královských Vinohradů?"
Jakýsi nebeský klid rozhostil se na Švejkově tváři. To známé z vojny "Držte hubu" uvedlo ho daleko do minulých časů. Přiložil ruku k hlavě, jako když vzdává čest, a jeho nevinné modré oči ...
"Vy nejste blbec," ozval se po chvíli opět komisař Klíma, šermuje nějakou listinou, "vy jste vyložený darebák, lump, lotr. Vás nejlépe zastřelit, vy velezrádce. Kde je to vaše revma? Vy jste způsobil sběh lidu, vy jste štval přímo i nepřímo proti vojenské akci. Dal jste se vozit na vozíku jako mrzák po ulicích a křičel jste 'Na Bělehrad, na Bělehrad!' Tím mrzákem mělo být v očích shluklého davu Rakousko."
"Podívejte se na tyto výpovědi svědků," mluvil dál, "zde vidíte například výpověď vrchního inspektora jízdní policejní stráže Klause, který ve vašem excesu viděl potupnou alegorii rakouského mocnářství. Držte hubu, my víme, co jste si myslil."
Švejkovy modré oči dobrácky se vpily do tváře komisaře Klímy. "Poslušně hlásím," řekla stará vojna, "že jsem si myslil ..."
"Jen se nestyďte," ozval se komisař Slavíček, "a nedívejte se na nás tak pitomě, řekněte to přímo: Já jsem si myslil; že mně ta legrace projde. Ale to jste se strašně mýlil, na to jsou vojenské soudy. Vy jste se vzbouřil. Teď je válka. Vy jste na to čekal."
"Poslušně hlásím," ozval se Švejk, "že jsem nečekal na válku, já mám revma, ale chci sloužit císaři pánu do roztrhání těla."
Opět padla ta vznešená věta, bohužel takový projev ve válce je ošemetná věc, neboť v těch dobách je na policii tolik práce, že se velmi snadno může v tom spěchu stát omyl a v protokole se taková slova "císař pán" a "roztrhání" přehodí. Tak se stalo v tomto případě.
Je to prostý, lehce vysvětlitelný omyl. Úřady počítaly s možností takového neštěstí, a proto ve spisech, provázejících Švejka k vojenskému soudu na Hradčany, stálo mezi jiným: "Švejk při výslechu mezi jiným se vyjádřil, že ačkoliv jeho tělo je stiženo revmatismem, než by sloužil císař pánu, že ho raději roztrhá."
Jak říkám, jest to pouhý omyl vzniklý z přepracovanosti úřednictva, dbalého svých povinností k státu, které snažil se podati těmi slovy věrný obraz smýšlení českého lidu.
(Bude-li to někoho zajímat, poznamenávám, že Klíma i Slavíček bydlí naproti Riegrovým sadům a že mají vyhlídku na dva jasany v parku. Jsou to zdravé stromy se silným větvemi. Komisař Klima má kolem krku 40 cm, komisa Slavíček 42 cm.)

IV.

Snad každý ví, že Havlíčkova charakteristika vojenských soudů začíná slovy: "Vojenský soud, to je samec." Na 20 000 obětí tohoto soudu v českých zemích od počátku války mohlo by klidně podepsat Havlíčkův výrok. Počítáme-li průměrem pět let žaláře na jednotlivce, dělá to pěknou sumu 100 000 roků vězení pro český národ. Toho zde ještě nebylo. Kde z rodiny přímo někoho nehnali na bodáky a do deště granátů, posadili ho do chládku. I rakouské vojenské soudy tohle vše odůvodňovaly mimořádnými poměry a kolem každého českého občana upevnily minovou síť vojenských článků (Kriegsartikel). Nejzábavnější z nich byly článek 14 a 15 o velezradě a urážce Veličenstva.

Pokud se pamatuji, provinil se proti ním například mezi jinými hluchoněmý zahradník z malostranského ústavu hluchoněmých, obžalovaný, že v kostele u sv. Tomáše ostentativně nezpíval císařskou hymnu a dělal poznámky.
V ostatních devatenácti článcích visel nad českým člověkem neustále Damoklův meč. Člověk přišel z venkova do Prahy, najal si v hotelu byt, mluvil ze spaní a měl strach, jestli ve spaní nespáchal rušení veřejného pokoje a řádu. Šel si koupit noviny a zastavil se před vyvěšenými telegramy v redakci, zasílanými c. a k. korespondenční kanceláří. Přitočí se k němu nějaký človíček a řekne: "Jak to jde." Dostane odpověď, a už se šlo Ferdinandovou třídou na policejní ředitelství a odtud na Hradčany. Byl-li při tom sběh lidu, byl na to vojenský článek o pozdvižení a vzbouření.

Nikdo nebyl jist, že neuvidí to lidumilné zařízení. V kavárnách, trafikách, restauracích, v obchodech vždy se vyskytl nějaký německý žid nebo židovka či jiný loajální denunciant.
Pošlou služku k hokynářce, a ona se nevrací. Ubohá Máry je zatím již u vojenského soudu.
Průběh vojenského líčení býval tento: Obžalovaného nebo obžalovanou přivedli pod bajonety k výslechu pře auditora. Pak zavolali svědky. Vypovídal-li nějaký svědek příznivě pro obžalovaného, byl obyčejně také zavřen. Byli-li všichni svědkové zavřeni a tak předběžné vyšetřování skončeno, sešel se z rozkazu velitele soud. Jeden auditor, jeden voják obecný, jeden svobodník, jeden desátník, jeden šikovatel, jeden nadporučík, jeden setník, jeden štábní důstojník.
Nejsmutnější úlohu u takového vojenského soudu hrál vždy takzvaný voják obecný. Ten věděl, že musí hlasoval pro vinu. Vojna je vojna, a když skládal soudní přísahu s ostatními, že chce jenom podle práva a nejlepšího svědomí soudit, viděl před sebou 'špangle'.
Svobodník, nejnešťastnější šarže na vojně, kromě svého jména neměl nic svobodného na sobě, natož aby hlasoval proti uznání viny.
Desátníci pak dělají vždy, co dělá šikovatel, a šikovatel viděl v každém obžalovaném civilistovi lumpa.
Poručík nebo nadporučík nemohl přece nikdy říci, když viděl 'diese verfluchte tschechische Bande': "Nikoliv, není vinen." Stejně soudili setník a štábní důstojník, neboť přišel čas, kdy český národ bylo možno tak krásně a hladce přivést na šibenici a do žaláře. Každému soudci přísluší právo k otázkám. Nikdo se přitom na nic neptá obžalovaného. Otázky kladou se jen auditorovi, který objasňuje velmi srozumitelně, že obžalovaný je největší lotr na světě, že byl v Sokole, že četl Samostatnost apod. Auditor dává své poučující zdání (volens informativum), kde jasně líčí a shrnuje povahu činu a uvádí všechny přitěžující okolností, například že obžalovaný býval kdysi menšinovým pracovníkem, a vůbec vše, proč jemu zdá se být obžalovaný vinným. Nakonec auditor vyřkne, jaký trest má obžalovaného stihnout.

Po skončené rozpravě přikročí se k hlasování o vině, a to sbírají se hlasy od nejnižší šarže až k předsedovi, kterému příslušejí dva, a konečně auditorovi jeden hlas.
Obžalovaný bývá tedy vždy odsouzen všemi devíti hlasy. To je první základní pravidlo vojenských soudů. A to je ta pravá vojenská disciplína: každý ze soudců napíše do zápisníku odpověď na otázku, je-li obžalovaný vinen, "Ja".
Aby pak přece jen nemohla snad náhodou být porušena vojenská disciplína, když soudili Čecha vojenským soudem, od prostého vojáka až po štábního důstojníka pravidelně soudci byli Němci.
Bylo to zcela jasné, tak asi, jako kdyby sbor psů rozhodoval o osudu nějakého uštvaného kocoura.
Celé řízení vojenských soudů v Rakousku bylo pokud možno krátké a úsečné.
Ve sta případech mohl si obžalovaný ještě přečíst, že ho budou dvě setniny provázet na popraviště.
Byl-li český člověk úplně nevinen, bylo to jen polehčující okolností. Jeho národnost předpokládala určitou vinu; a tak dostal v nejlepším případě osmnáct měsíců, jako celá řada těch starých českých matiček, jichž syny Rakousko ubíjelo. Jich nevinný egoismus, který vyjádřily často větami, v nichž úřady viděly porušení hrozných paragrafů, provázen byl úsměšky pánů auditorů.
Pod tíhou životních starostí do země sehnuté ženy byly stejně obětí rakouské vyhlazovací politiky, jako byli oběti mladí lidé, jež zachvátil duch protestu v prostředí prosyceném slzami.
Líčení před vojenskými soudy bylo zvláštním divadlem. Knihaři ze Smíchova, který byl postaven před vojenský soud proto, že v restauraci U anděla nalepil plakát Učte se rusky, řekl auditor: "Dostal jste

deset let těžkého žaláře, abyste se mohl v klidu naučiti rusky."
Veselý auditor, který v německém kasíně bavil vždy celou společnost, vypravoval, jak dnes české čarodějnici dali pět let.
A před tohoto veselého auditora přišel Švejk k výslechu. Jak tu stál, po obou stranách vojáka s bajonetem, jeho milé dobré oči bloudily po celé místnosti a zdály se burcovati svědomí celého okolí. Auditora, akta, skříň v rohu i provázející ho vojáky.
Byl v stavu jakési exaltace mučednictví, dobráckého, spokojeného mučednictví. Jeho zraky zdály se blouditi někde daleko, až tam k neznámým mystickým světům.
Nebeský klid rozhostil se po jeho tváři a v duši mu bylo tak, jako by mu řekl ještě v dobách jeho vojny nebožtík hejtman Kábr: "Voni nebrečejí, voni se nerouhají věčné spravedlnosti, jestli jsou nevinnej, tak se to ukáže, prozatím mají pět dní 'fršerft', aby věděli, Švejk, že jich chápu a že nejsem žádnej lidožrout."
Auditor, dívaje se na Švejka, usmíval se a kroutil si cigaretu. Švejkovi bylo tak nějak mile. Zdálo se mu, že jeho v mučednictví skončí se co nejdřív a že zde uznají jeho jednání správným a manifestaci nejlepším činem.
"Tak vy jste ten revmatik?" řekl auditor, stále se usmívaje.
"Ano, k službám," odpověděl Švejk, "já jsem ten revmatik." A usmál se také.
"Tak, tak," poznamenal veselý auditor, "vy jste tedy provedl švandu na Václavském náměstí. Byla to legrace, co říkáte, Švejku?" A opět se tak mile usmál, až Švejk zazářil a pln duševního uspokojení, vzpomínaje, jak ho odváželi na vozíku a co z toho vzešlo, odpověděl: "Ano, k službám, byla to legrace."
Auditor počal psát, a usmívaje se občas, otočil se na Švejka:
"Tedy to byla švanda?"
"Ano, švanda, poslušně prosím, švanda to byla."
"Tak to podepište."
Švejk vzal pero a podepsal "Josef Švejk", dávaje si záležet na každém tahu.
"Můžete jít."
Švejk se obrátil ve dveřích. Veselý auditor opět si kroutil cigaretu a Švejk se ozval: "Jen bych prosil, pane lajtnant, aby se to brzo skončilo."
Bylo mu lehce u srdce, a když se ho ptali spolubydlící v jeho cele, jak to dopadlo, řekl: "Jak to mohlo dopadnout? Všechno je v úplném pořádku, pan lajtnant je náramně hodný člověk."
"Hodný člověk," řekl jeden z nich s úsměvem. A Švejk dobromyslně opakoval usměvavě po něm: "Dobrý člověk, velmi dobrý člověk."
Někdo u okna škrábal kouskem skla na špinavou omítku šibenici a pod to svá začáteční písmena M. Z.
Švejk byl v dobré náladě, smál se i tomu a vše mu připadalo tak bezstarostným, spokojeným, nebýt jen toho neustálého procházení těžkých kroků po chodbě a úsečného volání šarží, když se měnila stráž na chodbě. Švejk usnul klidným spánkem. Ráno ho probudil velký křik ze všech oken kolem velkého dvora. To vězňové zpěvem a hulákáním vítali nový den útrap. Z jednoho okna v druhém poschodí slyšel hlas svého učedníka Bohuslava, který volal: "Pane mistr, pane mistr, už jsem zde taky. Já jdu svědčit."
"Dobrýtro, Bohuslave," volal nahoru Švejk.
To se opakovalo po celý týden. Švejk sedával na pryčně, s patrnou chutí jedl z kotlíku špinavou polévku a jakýsi divný chléb. Nebylo-li mu dříve jasno, jestli přece jen něco nespáchal, od oněch chvil, kdy byl vyslechnut auditorem a viděl jeho úsměv, byla úplně jasnou nejen jeho úplná nevina, ale i to, jak to dopadne.
V duchu opustil hradčanský vojenský soud a mysl jeho zaletěla na Vinohrady do malého krámku, svezla se po obraze Františka Josefa a vyhledala pod starou postelí dvě morčata. Švejk k smrti rád pěstoval morčata. A jich osud byl také jedinou chmurou zde.
Viděl je, bílé, černé a žluté, natažené s malým prasečím rypáčkem vzhůru k slamníku. A to bylo vše, co zde Švejkovi hýbalo myslí. Jeho úplná nevina, přesvědčení o dobrém výsledku pře a smrt opuštěných morčat.
Byl tam také vdovec, který, když šel jednou do práce: a potkal transport záložníků a viděl plačící ženy doprovázející své muže na poslední cestě, vzpomněl si; že měl také ženu, která ho tolik milovala, a bylo mu těch žen náhle líto, tak líto, že vykřikl: "Zahoďte to!" V tom okamžiku zdálo se mu to být tak strašně

jednoduchým. Vojáci zahodí ručnice, bajonety a bude po válce. Ženy přestanou plakat ... A ten člověk měl doma dvě holčičky.
Sedával se Švejkem a oba hovořili. Švejk o morčatech a vdovec o svých dětech. Kdo jim dá teď jíst? A takových lidských morčat bylo v Čechách tisíce a jakási železná pěst drtila jejich hlavičky.
V.
Mezitím co byl Švejk zavřen, ruská vojska zabrala Lvov, oblehla Přemyšl, dole v Srbsku stálo to také velmi špatně s rakouskou armádou, lidé v Praze byli veselí a na Moravě dělali již přípravy k pečení koláčů, až přijdou kozáci.
Vojenský soud nestačil odsuzovat tucty a tucty občanů a se Švejkovou věcí šlo to pomalu kupředu. Švejk byl úplně klidný. Každého rána vstal a první jeho slovo bylo, že se ptal otvorem ve dveřích vojáka na stráži, kdy už ho pustí. Obyčejně slyšel: "Halten sie kusch." Zvykl si na to jako na něco nutného, co se rozumí samo sebou, a vraceje se ode dveří s vyjasněnou tváří, velmi výrazně řekl vždy: "Jsem naprosto nevinný." Tak to řekl vznešeně, pateticky, cítě lahodnost slova "nevinný".
Konečně přišel jeho den. Vedli ho dolů, kde sedělo osm členů vojenského soudu. Auditor a šarže až po štábního důstojníka. Když Švejka přivedli, cítil se úplně bezpečným. S jakousi vděčností podíval se na soudní sbor a velmi příjemně na něho působila otázka auditorova, zdali nic nenamítá proti sestavení soudu.
Švejk, jaksi rozněžněn, řekl tklivě: "Chraň bůh, poslušně prosím, jak bych mohl něco namítat."
Zapsali, že nenamítá, a auditor poručil, aby ho odvedli na chodbu.
Ze soudní síně k němu doléhal zvuk melodického hlasu auditorova, Švejk ani neposlouchal a nesnažil se zachytit něco z té řeči. Díval se zamřížovaným oknem chodby ven na ulici, mající obvyklou tvářnost starých hradčanských ulic. Tam chodily služky a paničky z nákupu, nějaký hoch si hvízdal pronikavě "Když jsem já šel do Vršovic na posvícení".
A auditor mluvil dál a dával své poučující zdání. Toto votum informativum bylo v rámci obvyklých žalob, které již bezpočtukráte zde slyšely stěny. Dokazoval, že duch vzpoury již dávno vězel v Švejkovi; rozhovořil se o tom, že na samém počátku války Švejk snažil se zesměšnit válku a stavěl do bídného světla válečné operace Rakouska. Vyjmenoval tolik paragrafů, až prostý voják, desátník i svobodník se třásli hrůzou, a nakonec řekl, jaký trest má obžalovaného stihnout, a vyzval, aby se přikročilo k hlasování o vině obžalovaného.
Pak sepsali svůj výrok a podepsali. Přivedli obžalovaného Švejka. Všichni salutovali, důstojníci vytasili šavle.
Vše bylo tak slavnostní jako na vojenské parádě. Švejk nevinně se podíval na sbor vojenských soudců a důvěrně se usmál. A auditor četl. Začínalo to vznešeně jménem Jeho Veličenstva, bylo to propleteno větami jako "Švejk ist schuldig, dass er ..." a končilo to číslicí osm. Osm let!
Švejk nevěděl, co se s ním děje. Optal se ještě, jako by nevěřil svému sluchu: "Já tedy mám jít domů, mohu jít domů?"
"Ano," řekl veselý auditor, zapaluje si cigaretu, "přijdete domů za osm roků."
"Já jsem nevinnej," vykřikl Švejk.
"Můžete se do třiceti dnů odvolat, nebo to přijímáte?" Švejk viděl před sebou jen uniformy. Hlas auditorův nebyl již veselý. Byl úsečný, přísný.
"Přijímáte to?" rozkřikl se na něho a Švejk vzpomněl si na jednoho majora, když stál před lety u regimentsraportu. Tenkrát byl obviněn, že kouřil ve skladišti. Pravdou bylo, že když tenkrát přišla inspekce, právě se bavil tím, že sbíral po skladišti odházené zbytky cigaret a jeden starý oharek měl právě v ruce.
A major tenkrát, když mu dával "dreissig verschärft", řekl k němu týmž ostrým tónem, nepřipouštějícím odmluvy: "Je to tak dobře?" A Švejk tenkrát řekl: "Poslušně hlásím, že je to tak dobře."
"Přijímáte to?" ještě jednou ozval se auditor a tu Švejk, prozářen a proniknut starou rakouskou vojenskou disciplínou, zasalutoval a hlásil: "Melde gehorsam, přijímám to."
A když přišel do své cely, vrhl se na pryčnu a dal se do řvaní: "Já jsem nevinnej. Já jsem nevinnej." Dal si na tom velice záležet. Protahoval 'néj' donekonečna a tolik mu to lahodilo. "Já jsem nevinnej," a ozvěnou ze dvora od protější stěny neslo se 'néj' donekonečna.

Pozítří odvezli ho s jinými odsouzenci do vojenské trestnice v Thalerhofu-Zelling ve Štýrsku.
Ve Vídni se s jich transportem přihodil malý omyl. Jejich vagón přidali v Benešově k vojenskému vlaku vezoucímu vojáky na srbské bojiště.

Německé paní házely i do jejich vagónu květiny a písklavými hlasy křičely: "Nieder mit den Serben!"
A Švejk, octnuv se u stěny pootevřeného vagónu, zařval do té slávy: "Já jsem nevinnej!"

VI.
Ve vojenské trestnici v Thalerhofu-Zellingu byla většina civilistů, neboť civilové mají tu přednost a výhodu za války, že hynou pomalu někde za mřížemi, kdežto voják obyčejně bývá zastřelen po rozsudku polních soudů hned na místě.
Thalerhof-Zelling zůstane vždy památným v dějinách bývalého Rakouska smutnou slávou jako mučírny Pozzi v dějinách starých Benátek.
V Thalerhofu-Zellingu našel jsi vždy dosti Němců, kteří plivali na transporty haličských Rusů nebo Srbů z Bačky a Bosny-Hercegoviny, internovaných tu ve vojenské trestnici, a trochu jen soudný divák byl by se začervenal při pohledu na ty zmučené průvody poplivaných žen a dětí, kterým vláda kladla za vinu, že chtějí zničit Rakousko.
Slunce tu svítí jasně, kolem hory, zeleň, čarokrásná nádhera, jako by krajina byla vymalována na půdě zlaté. Je to místo, kde by se mohl s prospěchem založit léčebný ústav.
V tom hlubokém údolí horském byl však jiný ústav léčebný. Systém oken s mřížemi, pod okny zeď a za zdí ploty s drátěnými překážkami. Zde měli se vyléčit snílkové, kteří žádali spravedlnost od ničemného braku, který nazývali Rakouskem. Skvrnitý a břišní tyf, ztuchlý kukuřičný chléb, trochu slané špinavé vody s dvěma fazolemi, to byly léčebné prostředky.
Vedle internovaných nešťastných příslušníků jiných neněmeckých národností v Thalerhofu-Zellingu jedno křídlo vyhrazeno pouze odsouzeným Čechům, nad nimiž triumfovala šavle. U vchodu do přijímací kanceláře trestnice velký rakouský orel nelítostně roztahoval ramena, jako by chtěl zastínit všechny poražené a zašlapané oběti.
Se zdejšími vězni zdál se býti konec. Ale venku, daleko odtud, daleko na sever od Vídně, víc a více rozhořívaly se jiskry doutnající v popelu dlouhých staletí a ne zcela udušené všemožnými paragrafy. První plaménky počaly ohlodávat rakouskou korunu. A Rakousko dobře samo netušilo, že rodí se zhouba, jež podetne kořen soustátí. Český člověk chápe se dějinného svého poslání v zápase o svobodu. Pevně a vzpřímeně vztyčený prapor odboje mečem vryje svou sloku do obrovské písně věků.
O tom šeptaly vězňům lesy, které viděli z oken na alpských úbočích v Thalerhofu-Zellingu.
Viděl jsem na chodbě u přijímací kanceláře vyškrábáno jedním vězněm: "My se vás nebojíme."
Jeden z vězňů probodl jakéhosi jenerála, když prohlížel nenasytně trestnici. Vrazil mu do břicha nabroušenou lžíci, poněvadž ji nepotřeboval, neboť jim dávali pramálo jíst. A přitom řekl: "Jakou cenu má pro nás život? Než pojdeme, pomstíme se alespoň na svém nepříteli!"
To nepřišlo však do novin, poněvadž nabroušená lžíce v břiše rakouského jenerála velmi špatně by se vyjímal vedle loajálních projevů, kterými zaplavovala c. k. korespondenční kancelář redakce.
Když Švejk definitivně dostal své číslo a trestanecké šaty a byl mu vykázán špinavý slamník v jedné místnosti, stále ještě nevycházel z údivu. Bylo mu zcela nepochopitelné, jak se do toho všeho zapletl. Chodil mezi spoluvězni se svěšenou hlavou a neustále mluvil pro sebe: "Přece nejsi blázen, vždyť se na vše dobře pamatuješ."
Zmocňovala se ho těžká melancholie. Nestaral se o nikoho kolem a smutné dny, trávené mezi holými zdmi, plynuly beznadějně donekonečna.
Někdy se dával do hovoru se stařečkem odněkud z Královéhradecka, který byl odsouzen na čtyry roky, poněvadž při soupisu obilí přinesl otýpku sena a hodil ji komisaři pod nohy se slovy: "A to vemte také s sebou, ať má císař pán co jíst!"
Stařeček velice živě zajímal se o osud spoluvězňů, znal nazpaměť všechny drobné historie, které je sem přivedly, a dodával všem útěchy. Jak dlouho zde budou sedět? Rok dva, přijdou Rusové. Představoval si to velice živě. Za takových hovorů vířilo to mstou. Jak to bude hezké, až někteří jejich trýznitelé zde

budou sedět místo nich za mřížemi.

Jen Švejk šeptal na svém slamníku: "Pomyslete si, že jsem úplně nevinnej, vždyť já se na všechno dobře pamatuju."
Po jednom takovém rozhovoru zdálo se v noci Švejkovi, že k němu přišel císař pán. Přijde a povídá: "Ohol mne, Švejku, v těchhle licousech vypadám jako orangutan z schönbrunnského zvěřince." Švejk se celý třese, potí se a císař pán vytahuje z kapsy kabátu břitvu a mýdlo a podává Švejkovi, který počne mydlit císaře pána. Když ho namydlil, vezme zbožně do prstů břitvu a třesoucí se rukou holí císaře pána. Otvírají se dvéře a v nich objevuje se auditor z hradčanského soudu. Švejk se lekne, břitva někam zajede a císař pán se ozve: "Aber, Švejk, Himmel Herrgott, was machen Sie?" A Švejk drží již v ruce uříznutý nos císaře pána. Vykřikne strašně ze spaní, probudí se, probudí i ostatní a na otázku, proč nedá v noci pokoj, odpovídá uděšeným hlasem: "Uříz jsem císaři pánu nos."
Od toho okamžiku císař pán, nejvyšší vojenský pán, počal se Švejkovi objevovat nejen ve snu, nýbrž i ve dne. Jeho tvář vystupovala z oloupané omítky stěn a jednou když lovil z polévky druhou fazoli, zdálo se mu, že fazole vypadá jako hlava Jeho Veličenstva.
Někdy hovořil se svou halucinací: "Vašnosti, císařskej pane, já jsem úplně nevinnej, já se na všechno dobře pamatuji."
A když mu fazole, kterou si dlouho prohlížel, jednou upadla na zemi, prosebně řekl, shýbaje se pod stůl: "Vašnosti, císařský pane, nehněvají se."
Všichni pozorovali, že se Švejkem není vše v pořádku a když jednoho dne přišel prohlížet cely správce věznice a před ním stála řada vězňů, vystoupil z ní náhle Švejk a s podivně vykouleným očima zasalutoval a řekl: "Meld gehorsam, Herr Hauptmann, že chci sloužit císaři pánu až do roztrhání těla."
Správce věznice dal si to ještě jednou opakovat, odešel, a za půl hodiny přišli pro Švejka dva zřízenci s nosítkami opatřenými zapínacími řemeny. S nimi přišel ještě mladý vojenský lékař, který strkal napřed k Švejkovi zřízence se svěrací kazajkou, kterou pro všechen případ Švejkovi natáhli na tělo. A již ho nesli dolů, pak přes dvůr trestnice do vězeňské nemocnice. Pěna mu šla od úst a z pěny neslo se mohutně do všech úhlů nádvoří "Zachovej nám, Hospodine..."
Druhý den odvezli Švejka do Vídně k pozorování na psychiatrickou kliniku.

VII.

Ve válce vyskytuje se vždy velké procento duševních chorob. Nesou to samy sebou různé hrůzy války, strach jednotlivců před smrtí, starost opuštěné rodiny a ještě celá řada jiných příčin, vyplývajících z krvavého řemesla.
Zejména v Rakousku duševní choroby za války nabyly slavného rozšíření, neboť bylo mnoho těch, kteří zdravým rozumem nemohli pochopit, proč by měli svůj život obětovat pro tuto říši. Vyplývalo to z dějin, vyplývalo to z jednání s českými vojáky v kasárnách i na bojišti, vyplývalo krátce z prokleté spojitosti českých zemí s rakousko-uherskou monarchií. Bylo to doopravdy k zbláznění.
Švejk se dostal na deváté oddělení. Tam bylo několik takzvaných simulantů. Jeden z nich, starý recidivista, v podezření, že se zbláznil jen tak, aby si pomohl z vojny.
Granát ho vyhodil na střechu chalupy. Nyní dělal neustále pokusy povznést se do výšky, vyskakoval celý den a padal za hrozného proklínání opět na zemi.
Jiný podezřelý byl výbuchem granátu zasypán ve sklepení, kde zůstal po čtyry dny. Ten napodobuje neustále, že se zakopává pod zemi, stále cosi kutí na podlaze. Jiný mladý muž ve vojenské uniformě chodil po koridoru a zpíval "Wacht am Rhein" a křičel chvílemi "Ratatata, bum, bum".
Kdyby se to všechno, co zde lidé křičeli a jak si počínali, mělo správně posuzovat, musel by každý dojít k jedinému východisku, že vlastně celé Rakousko bylo velký blázinec.
Tam v rohu chodby seděl například člověk, kaprál, který křičel, že je arcivévoda Bedřich a že za měsíc bude v Moskvě.
Toho zavřeli na pozorování, ale nesmíme zapomenouti že skutečný arcivévoda Bedřich se jednou sám tak vyjádřil a nestalo se mu nic, jen utrpěl trochu blamáže.
A císař Karel, ještě když byl arciknížetem, prohlásil na rautu, že srovná se zemí celé Rusko.

Nebo vezměme si případ císaře Viléma. Každé malé dítě dnes ví, že císař Vilém trpí úbytkem mozku. Ve dvorních kruzích jeho žvásty a plány považují však za geniálnost. Nebožtík císař František Josef I. vypověděl válku jen následkem duševní poruchy. Při pitvě tohoto stupidního starce bylo zjištěno hnisání mozku (atrophia cerebri senilis). A u Františka Josefa nebylo to opět nic jiného než zděděný kretenismus, kterým trpí potomci Habsburků. Karel I. v útlém mládí byl stižen vodnatostí dutin mozkových a ošetřován byl ve vodoléčebném ústavě dr. Guggenbühla na Abenbergu u lnterlakenu ve Švýcařích.
A od těch pánů to šlo jako po žebříku dolů. Rakouští ministři, místo aby byli zavřeni v nějakém slavném blázinci, řekněme v Klosteroberbachu v Nassavsku, řídili osudy říše, jenerálové, kteří patřili pod sprchy osady pomatenců v Antdorfu, pracovali na válečných plánech a utěšovali se navzájem, že už to je jedno ze základních pravidel války, že to někdo musí prohrát.
Je to vyložená anoia (blbost), ve které se Rakousko pohybovalo a žilo; končila konečně každým četnickým strážmistrem z uzavřeného území, který s blbým úsměvem přihlížel, jak tlupa německých bláznů vytlouká českou školu a pálí nevinné okenní rámy za hulákání "Es braus ein Ruf ..."
Rozjímání o tom, kolik bylo v naší době v Rakousku bláznů, mohlo by tvořit velmi objemnou knihu. To však není mým účelem, o tom si každý jistě udělá úsudek sám. My se budeme obírati jen drobty. Až se vrátíme domů, zavedeme nový systém léčení. Vezmeme to pěkně odshora až po bývalé okresní hejtmany, předepíšem všem těmto přátelům českého národa to, co navrhoval kdysi již dr. Thomayer, Corylus avellana, tak sluje po česku lískovka. A vyprášíme jim kanduš tak důkladně, aby každé arciknížátko mohlo si zavést alespoň obchod s jelity.
Na vídeňské klinice na pozorování duševně chorých zaveden je léčebný systém dr. Bernardina. Systém ten záleží v tom, že se dá nejprve nemocným pokud možno příležitost, aby se uklidnili.
To se děje tím způsobem, že se svléknou do naha a strčí do nevytopené separace, kde jsou jen čtyry holé stěny, vyvatované, aby si uklidňující se pacient nerozbil snad hlavu. V pokojíku chybí úplně jakékoliv zařízení. Aby se pak pacienti ještě více uklidnili, nedostanou po osmačtyřicet hodin jíst a pít. Po osmačtyřiceti hodinách je vytáhnou a hodí do vany se studenou vodou a masírují jim páteř. Pak je strčí pod horkou sprchu, a jestli ještě jeví nepokoj, poznovu zavrou do vyvatovaného pokojíku.
Tento uklidňující způsob blahodárně působil na Švejka. Když ho po horké sprše ještě na čtyřiadvacet hodin poznovu zavřeli do izolace, nabyl jakžtakž duševního klidu, ve kterém shledával, že je dobře podříditi se vrchnostem. Ještě jedna horká sprcha, a Švejk nabyl úplného přesvědčení, že vše, co se s ním děje, je v úplném pořádku, že to tak musí být, a vylézaje z vany ozval se: "Já vím, já vím, vždyť je válka."
Nakrmili ho připálenou kapustou a starými namrzlými bramborami, což ho ještě víc uklidnilo. Druhý den došlo pak k důkladnému zkoumání jeho duševního stavu podle systému dr. Bernardina.
Mladý, snaživý asistent v uniformě vojenského lékaře, neboť v ten čas i blázince v Rakousku dali pod vojenský dozor, kladl mu podle systému onoho doktora psychiatrie, který mimochodem se ze svého systému sám zbláznil, celou řadu otázek, dle jichž zodpovědění soudí se na stupeň duševní zatemnělosti.
"Myslíte, že jste se narodil?"
"Podle rozkazu," odpověděl Švejk, "válka je válka." Tím chtěl říci vlastně: "Jestli si přejete, že jsem se nenarodil, jsem to ochoten prohlásit."
"Pamatujete se na své rodiče? Měl jste otce?"
Švejk se na něho podíval: "Jestli neráčíte nic mít proti tomu. Teď jsou válečné časy."
"Máte sestry, bratry?"
"To nemám," řekl Švejk, "ale kdyby to muselo být ..."
Asistent si pilně znamenal odpovědi a tázal se dál: "Můžete mně vysvětlit, proč slunce vychází a zapadá?"
Švejk se otřásl. "Poslušně prosím, že za to nemůžu."
"Dobře. Slyšel jste něco o Americe?"
Švejk byl na rozpacích. Patrně zas nějaké nové vyšetřování.
Pevným hlasem odpověděl: "Neslyšel, poslušně prosím."

"Nevíte, jak se jmenuje prezident černošské republiky na ostrově San Domingo?"
Švejk se zarazil. Hlavou proběhly mu všechny hovory spoluvězňů na pražském policejním ředitelství, ve

vyšetřovací vazbě hradčanského vojenského soudu i v trestnici v Thalerhofu-Zellingu, pomyslil si: Mne nespletete, a otevřeně řekl s důrazem: "Za jediného panovníka, poslušně hlásím, uznávám jedině nejmilostivějšího císaře pána Františka Josefa I. Dreimal hoch, poslušně prosím."
Odvedli ho zpátky na koridor. Tam Švejk pokoušel se vypravovat pacientům, co a jak bylo u výslechu. Nevšímali si ho a každý se bavil po svém.
Ten, co zpíval "Wacht am Rhein", křičel chvílemi dál své "Ratatata bum", domnělý simulant rezervista skákal do výšky a jiný opět se zakopával u dveří a křičel na ošetřovatele: "Ausharren!"
Švejk mohl teprve večer na slamníku uplatnit své smýšlení. Když se zdálo, že všechno utichlo, postavil se na slamník a vykřikl: "Za jediného panovníka uznávám jedině nejmilostivějšího císaře pána Františka Josefa I. Dreimal hoch!"
Netrvalo to ani týden, odváželi Švejka do blázince v Hallu k dalšímu pobytu, kde byl zavřen též Franz Rypatschek, městský vídeňský radní ze šestého okresu, kterého jednou v noci zadržela hlídka u císařského hradu úplně nahého a pomalovaného fermežovými barvami.
Když padl Bělehrad, Franz Rypatschek z velkého nadšení pomaloval se černě a žlutě a šel tak vzdát hold za šestý okres.

VIII.

Velká doba, velká nervozita. Duševní proces, který zachvátil oficielní Rakousko, možno snad jen srovnat s hnutím flagelantů nebo s velkými masovými duševními poruchami v dobách křižáckých válek.
Viděli jsme táhnout z Rakouska do války sotva škole odrostlé děti v šedivých uniformách, připomínající zástupy dětské za křižáckých válek, které ve středověku vyšly, aby dobyly Jeruzaléma. Tentokrát posílali děti proti zemljáčkům.
V blázinci v Hallu byla třebas neoficielně zvláštní oddělení pro Němce z alpských zemí a pro Němce z uzavřeného území. Možná, že někdo z vás viděl takovou vlasteneckou manifestací rakouských Němců se všemi záchvaty zuření, řvaní k ochraptění, kdy záchvaty zuřivosti a duševní poruchy přenesly se na ústroje pohybovací. Dav skákal, řval: "Heil dir im Siegeskranz." Oči byly vytřeštěné, přeludy smyslové dosahovaly vrcholu při hulákání "Nieder mit den Russen!" Nesmíme se divit, že takové běsnění bylo nejlepší půdou pro mánii politickou a že odtud přicházely stále nové síly do Hallu.
Byla to jakási mobilizace bláznovství, masová psychóza, která plnila smutné domy ústavů choromyslných. Kněží v Rakousku modlili se za říši jako dobrý farář za svého nezvedeného svěřence, aby až poleze přes ploty krást cizí jablka a roztrhá si kalhoty, Hospodin byl tak milostiv a zachoval mu aspoň vestu.
Byla to opičí říše. Hlavy státníků byly plny plánů, které se vykonávaly a prováděly při snídaní, všechny soudy byty vychytralé a blázince byly přitom plny.
Někdo se zbláznil z nutnosti, aby se ukázal být hezkým vládě. V Hallu byl ošetřován kožešník z Trutnova, Němec, který padělal směnky na 200 000 korun, aby celý vymámený obnos upsal na rakouskou válečnou půjčku. Německá učitelka z 'lehrerinnenvereinu' v Brně jednoho rána převlékla se do vojenské uniformy, sekala šavli do výkladních skříní po ulici Františkově a hulákala: "Gott straf England!"
Byly tam nejrůznější druhy politických šílenců. Předseda spolku vysloužilců v Ústí nad Labem, který si na nahé tělo vyšpendlil několik tuctů medailí, a statkář z Chomutova, který zašil do černožlutého praporu čtyry voly a dvě krávy a poslal je s nadšeným přípisem na okresní hejtmanství. Konečně choť okresního starosty z České Lípy, velká německá žena, která chtěla podpálit v Lípě českou opatrovnu. To byly typické druhy. (Domnívá-li se někdo, že přeháním, ať si přečte v mnichovském lékařském almanachu stať "Krieg und Psychose der Massen".)
Když se Švejk octl v Hallu, cítil jakési duševní uklidnění. Shledával, že vlastně není jen nepatrná jednotka v říši, nýbrž že všechny událostí, které se shrnuly na jeho hlavu, mluví jasně, že on něco znamená. Jeho sebevědomí velice stouplo, zejména když choromyslný pán krátce po jeho příjezdu počal ho titulovat panem majorem. Představil se mu jako jenerál Potiorek, chodil s ním po zahradě, a ukazuje mu na rozkvetlý záhon pampelišek, říkal mu: "Vy si vezmete tento pluk a obsadíte s ním Bosnu a Hercegovinu." Přitom ukázal na uschlou třešni u zdi.
"Hergot," křičel na Švejka, "oni nás obcházejí. Musíme do toho pustit pár granátů." Postavil se na špičky

a plivl směrem k třešni.
Švejk si vzpomněl na staré vojenské doby a choval se velmi uctivě.
"To je horská střelba," vysvětloval mu bláznivý pán "takhle když plivnu, to je střelba polní. Teď do toho pustíme pevnostní dělostřelectvo."
Plivl naplno a komandoval kamsi dozadu: "Habt acht, marschieren marsch!"
"My jsme vyhráli," křičel na Švejka, "gratuluji vám, pane majore, vy jste se statečně držel."
Švejk s ním rád chodil. Prodělal poznovu celou execírku, komandovali pampelišky, sráželi prutem hlavičky sedmikrás.
Jednoho dne při procházce řekl k němu tajemně bláznivý přítel: "Víte, pane majore, že jsme obklíčeni? Zjistil jsem, že proti nám stojí dvě divize. Musíme se pokusit o výpad. Připravte svůj pluk. Začneme to hned."
Učinil pokus vylézt na zeď. Švejk byl svižnější a byl dříve na zdi než jeho přítel.
Od té doby neviděl již svého přítele, neboť ošetřovatelé "jenerála Potiorka" zavřeli na oddělení a Švejka do jiné světnice pro pokus útěku. Milosrdně s nimi nenakládali. Když mu rýpali pěstí pod žebra, řekl Švejk: "Žádám, abych byl postaven před válečný soud."
Zdá se opravdu, že na něho počínalo účinkovat okolí. Při obědě podařilo se 'pánu jenerálu' pomocí jiného blázna propašovat Švejkovi psaní tohoto obsahu: "Ministerstvu námořnictví byl dán rozkaz, aby bylo pohotově kdykoliv přivézti z Asie 300 000 mužů. Povolávám do zbraně všechny výzvy. 60 000 vojska hnulo se na severovýchod. Sapéři pracují na okopech dělostřeleckých."
Tento lístek našel jsem ve Švejkově zápisníku. (Švejk sám později tvrdil, že skutečně jeho bláznivému příteli říkali 'Excelence' a že jeho tvář rozhodně viděl někdy před léty v ilustrovaném časopise. Ukázal jsem mu některé fotografie rakouských vojevůdců a on poznal v bláznivém pánu generalleutnanta von Begga.)
S ostatními blázny bylo Švejkovi těžko hovořiti. Ještě jakžtakž se dohovořil s panem Tomsem, řídícím učitelem německé školy od Lovosic.

IX.

Pobyt v blázinci přinesl Švejkovi celé množství nových zkušeností, týkajících se nejrozmanitějších otázek vnitřní politiky rakouské. Jakýmsi vůdcem a duševním rádcem byl mu v tom ohledu jiný ošetřovanec, Hugo Werder, 'Tyroláček', dříve sklepník v tyrolském vinném sklepu na vídeňské Humpoldskirchenstrasse. Do vojny roznášel hostům čtvrtky mizerného vína a plíčky nakyselo, čehož všeho mizernou jakost nahrazoval hostům jeho tyrolský kroj, nahá hubená kolena, zelené kamaše, zelená vesta s kostěnými bílými knoflíky a malý tyrolský klobouček s lisovanou alpskou protěží a kamzičími zuby. Když se první rakouské pluky servaly se Srby a Rusy a roztály, došla řada i na Hugo Werdera, aby šel na pomoc. Oblékli ho do uniformy a ubožák před odjezdem vplížil se do sklepa vinárny, kde byl do vojny zaměstnán, napil se vína tak důkladně, že ze sklepa vylezl již na první ulici s prvními příznaky delirium tremens. Pokoušel se zpívat "Gott erhalte", ale pletl do toho slova z "Heil dir im Siegeskranz" a skončil každou sloku hrozným řevem a jódlováním "Österreich, du edles Haus, steck deine Fahne aus, holdrijá, holdrijá, dro, juchalio." V druhé a třetí ulici delirium tremens Hugo Werdera dosáhlo již markantnějších rysů a krásně se projevilo na náměstí s pomníkem Tegetthoffa.
Vlastenecké a loajální city Tyroláka Werdera byly uraženy. Zdálo se mu, že v době pro Rakousko tak vážné je strašnou bezohledností vůči starému rakouskému admirálovi, když tak stojí na podstavci celý zarostlý, s nepěstěným vousem.
Vytasil bodlo a počal se šplhat na pomník s křikem: "Man muas do den Tegetthoff rasieren."
Vykřikl ještě do shromážděného davu, aby mu podali mýdlo, že musí napřed Tegetthofta namydlit, než ho oholí. Nepodařilo se mu to. Tegetthoff stojí ještě dnes ve Vídni na podstavci pomníku s nedbale upravenými rozházenými vousy a divoce zírá do okolí, netáhnou-li italská vojska do Mödlingu, a nadšeného tyrolského vlastence odvedli do blázince.
V blázinci se představil Švejkovi jako baron Bumerkirchen, dvorní maršálek nebožtíka arcivévody Ferdinanda d'Este, a je pozoruhodné, že měl tytéž politické názory jako skutečný dvorní maršálek arcivévody a celé hodiny vykládal Švejkovi o tom, že se musí utvořit "Grossösterreich", spolknout

Srbsko, Černá Hora a odtud s Německem přes Cařihrad do Malé Asie až k Perskému zálivu a na Dálný východ asijský.
Jest zajímavé, že má-li tyto názory císař Vilém a jeho nohsled rakouský císař Karel I., jmenuje se to imperialistickou politikou, a má-li je ubohý tyrolský blázen, že je považujeme za zblbnutí. Přemýšlím-li o tom, myslím, že by přece jen lépe bylo Viléma i Karla I. uzavřít do blázince a přenechat Hugo Werderovi, číšníkovi z "tyrolského vinného sklepa", provádět imperialistickou politiku. Jistě by to stálo míň o několik miliónů lidských životů.
Historie však nás učí, že drobným potřeštěncům není popřáno místa v stránkách dějepisu. Tam přicházejí jen velcí lotři, lupiči, žháři a vrahové, kteří čím více lidí zabili, tím větší mají tituly knížecí, královské a císařské. Jsou tam Attilové, Tamerlánové, Vilémové a Habsburkové. A ti vyžadují do té doby nových obětí, dokud buď nezhynou přirozenou smrtí, nebo nevyskytne se rozumný člověk, který tomu udělá rázem konec.
Prozatím v Rakousku v době, kdy se popisuje případ Švejkův, nic podobného nebylo. František Josef potřeboval nové oběti, aby se vykoupal v krvi nevinných na stará kolena. V ministerstvu vojenství počítali občany schopné boje, kteří by ještě mohli padnout za Rakousko, a dr. Emil Berger, vrchní štábní lékař generál, dospěl k tomu názoru, že v blázincích Rakouska povaluje se mnoho lidského materiálu, a nemají-li nic proti tomu lidé zcela rozumní a normální, aby si dali urazit hlavu pro císaře pána, že snad ani lehčí blázni proti tomu nebudou nic namítati.
Ve Wiener Allgemeine Zeitung objevil se zcela pěkný přípravný článek pro další úkoly nového doplňování prořídlých řad rakouské armády. Autorem byl sám dr. Emil Berger, který v článku Léčení psychózy vyjádřil se zcela otevřeně, že mnoho lidí duševně chorých a vysoce nervózních ve vřavě válečné nabylo opět zdravých duševní sil. Vřava válečná vylíčena tam jako nejlepší prostředek uklidňující. Zejména příjemně prý na mnohé působí kanonáda, vzryvy granátů, při nichž zapomíná mnohý na bývalé své utkvělé představy.

Dr. Berger byl jistě trochu na omylu, neboť když nějaký takový nadšenec rakouský, kterého zavřeli do blázince proto, poněvadž měl utkvělou představu, že je maršálek Hindenburg, později byl zařazen do vojska jako prostý infanterák, tu taková hrozná degradace nemohla ho nikdy smířit.
Celkem však měl dr. Berger pravdu. Proč by blázni nemohli jít zachránit Rakousko? Ostatně to nejpěkněji řekl hejtman Komplex od 88. pluku: "Vojáci, vy musíte jít za císaře pána jako blázni do ohně."
A tak počaly vojenské komise prohlížet zanedlouho ústavy pro choromyslné. Bylo přitom dbáno zvláštního měřítka. Velmi byli vítáni takzvaní tiší blázni, zasmušilé stroje, kteří zůstali stát nebo sedět, kdekoliv jim poručil dozorce, lidé s rozumem mdlým, dědičně zatížení, lepší idioti a podobně.
Ze stanoviska vojenského lépe by se ovšem zamlouvati ti, kteří nejvíc škrábali a kousali, neboť na první pohled zdálo by se, že by z nich byli nejlepší rakouští vojáci. Ale to jsou těžké věci. Takový člověk pokouše i opatrovníka, a což kdyby najednou při paráde zakousl se do pana majora.
Výběr tedy byl. Vybíralo se opatrněji než při odvodech lidí úplně normálních a dle úředních zpráv (Pražské noviny ze dne 2. května 1915) bylo celkem uznáno v Rakousku 22678 ošetřovanců v ústavech choromyslných za zbraně schopné, jako vyléčené. Poslední slovo jasně dokazuje, že se dá úředně najít na všechno jisté odůvodnění.
Jest to důkazem též hlubokého patriotismu v Rakousku. 22678 lidí duševně chorých nabude rázem zdravý rozum, aby se dalo zabít pro císaře pána.
Když při zvláštní vojenské komisi, prohlížející smutné ústavy, přišla řada na Švejka a řekli mu: "Otočte se tauglich," Švejk obrátil se k nim: "Tohle já neuznávám, já jsem už jednou před léty dezentýroval, abych mohl dál sloužit císaři pánu až do posledního vzdechu, poněvadž mě chtěli superarbitrírovat. Potom mě zavřeli, přesadili do arzenálu a pro blbost poznovu dali k superarbitrační komisi. Já jsem jim tenkrát řekl: 'Já budu sloužit císaři pánu až do roztrhání těla.' Když jsem voják, nikdo mne nemá práva z vojny vyhnat, ani kdyby přišel pan jenerál, kopl mne do zadku a vyhodil z kasáren. Vrátil bych se a řekl: 'Poslušně hlásím, pane jenerál, že chci sloužit císaři pánu do posledního vzdechu a že se vracím ke kumpanii. A kdyby mne nechtěli, dám se k maríně, abych aspoň na moři mohl sloužit císaři pánu. A kdyby ani tam

mne nechtěli a pan admirál i tam mne kopl, budu císaři pánu sloužit ve vzduchu.' To jsem jim tenkrát řekl, ale oni o mně prohlásili, jsem dobytek, a pro blbost mne pustili z vojny. Když válka vypukla, tak jsem manifestoval pro Rakousko, za to mme zavřeli na kolik let. Když jsem ve vězení zpíval rakouskou hymnu, tak mne vytáhli z vězení a zavřeli do blázince. Teď jste mne odvedli znovu na vojnu a teď jsem teprve z toho blázen."
Tato deklarace dobrého vojáka Švejka na celé věci nic nemohla měnit.
S velkou radostí po letech používám opět toho slova "dobrý voják Švejk". Byl opět po tolika utrpeních ve svazu rakouské armády. Přísahal s ostatními, kteří tleskali radostí, že dostanou vojenskou uniformu a čepici s 'F.J.I.' a flintičky do ruky a že budou střílet do Rusů, Srbů a do všeho, co jim vojenští páni ukážou.
Nedivte se. Inu blázni!
Švejka zařadili k 91. pěšímu pluku v Českých Budějovicích, který byl přeložen do Brucku nad Litavou. Před odjezdem na vojnu, buď omylem, nebo snad aby úplně uvedli jejich duševní stav do pořádku, předepsal jim lékař ústavu klystýr. Když mu jej dával opatrovník, tu řekl důstojně dobrý voják Švejk: "Nešetři mne, jdu bojovat, nelekám se ani děl, a nebojím se ani tvého klystýru. Rakouský voják se nesmí bát ničeho!"
Jaký krásný článek by mohl z toho být pro Streffleurovy Vojenské listy. C. k. armáda a klystýr!

X.

Je pravdou, že uplynula již celá řada let, kdy dobrý voják Švejk naposled dostal želízka. Ale přece to nebylo tak dlouho, aby se nemohl upamatovat jasně na tehdejší vojenské časy a srovnati je s moderní dnešní válečnou průpravou. Kde jsou ty idylické časy, kdy jezdíval polnímu kurátovi tridentské posádky Augustinu Kleinschrodtovi pro mešní víno, kdy mu sice též nadávali, ale tak nějak mile. Polní kurát nepojmenoval ho jinak než "du barmherziges Mistvieh", ale to jen Švejka těšilo.
Švejk zjistil, že za těch několik let značně se rozšířily zoologické vědomosti rakouských šarží i důstojníků. První den v baráku vojenského tábora v Brucku nad Litavou zdálo se mu, že všichni představení, kteří chodili zamračeně kolem staronových nováčků, z nichž se měl vytřískat nový válečný materiál a vojensky uvědomělá sousta pro jícny děl, museli studovat buď přírodopis, nebo u Kočího v Praze vydanou objemnou knihu Zdroje hospodářského blahobytu. Kaprál Althof, který byl představeným oddělení, kde Švejk měl v prachu baráku svůj kavalec, nazval ho hned dopoledne, krátce po přibytí a roztřídění nových domobranců, engadinskou kozou, svobodník Müller, německý učitel z Kašperských hor, českým smraďochem a šikovatel Sondernummer volskou žábou, vepřovým dobytkem a vyjádřil se, že ho vydělá. Tento projev učinil s takovou odbornou znalostí, jako by celý svůj život ničím jiným se nezabýval než vycpáváním zvířat všeho druhu.
Přitom bylo zajímavé, že všichni představení vojenští snažili se vštípit lásku k německému jazyku a k jeho rozšíření mezi českými domobranci zvláštními pomůckami, jako když afričtí domorodci připravují se k stažení nevinné antilopy nebo prohlížejí si kýty misionáře, který má býti sněden.
Němců se to vůbec netýkalo. Když šikovatel Sondernummer mluvil cosi o 'Saubande', přidal vždy před to hned s chvályhodnou rychlostí 'die tschechische', aby snad Němci nebyli uraženi a nemohli to vztahovat též na sebe. Přitom všechny německé šarže divoce koulely očima jako ubohý pes, který spolkne z hltavosti houbu namočenou do oleje a nemůže ji dostat z krku.
Když se vojenský tábor v Brucku nad Litavou chystal ku spánku, tu poprvé uslyšel Švejk příjemný rozhovor svobodníka Müllera s kaprálem Althofem, týkající se dalšího postupu při výcviku domobranců. V tomto rozhovoru vynikala slova jako "ein paar Ohrfeigen". Švejk měl radost, že se německá jednota trhá, ale zmýlil se znamenitě. Jednalo se opravdu jen o domobrance.
"Když takové české prase," poučoval kaprál Althof "nenaučí se ani po třiceti 'nieder' stát jako svíčka, nestačí mu dát jen pár přes hubu, ale rýpni ho pěkně pěstí do břicha a druhou rukou naraž mu čepici přes uši, řekni: 'Kehrt euch!', a jak se otočí, tak ho kopni do zadnice a uvidíš, jak se bude štrekovat a jak se bude pan fenrich Dauerling tomu smát."
Při slově Dauerling se Švejk otřásl na svém kavalci, neboť co zatím slyšel od starších domobranců o tomto důstojníkovi, bylo asi něco podobného, co si vypravují opuštěné babičky farmářů na hranicích

Mexika na samotách o nějakém slavném mexickém banditovi.

Dauerling měl pověst lidožrouta, antropofága z ostrovů australských, který požírá příslušníky cizích kmenů, kteří mu padnou do rukou.
Jeho životní dráha byla skvělá. Zanedlouho po narození chůva s ním upadla a malý Konrád Dauerling uhodil se do hlavičky, takže ještě dnes bylo na jeho hlavě vidět takovou zploštělost, jako kdyby kometa narazila na severní točnu. Všichni o něm pochybovali, jen otec jeho, který byl plukovníkem, řekl, že mu to nijak nebude vadit, poněvadž, jak se samo sebou rozumí, Konrád věnuje se též vojenskému povolání.
Mladý Dauerling po hrozném zápase se čtyřmi třídami nižší reálky, které vystudoval soukromě, přičemž předčasně zešedivěl jeden jeho domácí učitel a druhý chtěl skočit ze svatoštěpánské věže ve Vídni, přišel do hamburské kadetní školy. V kadetce se nikdy nedbalo na příslušné vzdělání, to se nehodí pro ohromnou většinu rakouských aktivních důstojníků. Vojenský ideál spatřoval se tam vždy jen v hraní na vojáčky. Vzdělanost působí na zušlechtění duše a Rakousko potřebovalo vždy jen hodně hrubé důstojnictvo a nikdy nemělo na zřeteli vědecká hlediska.
Kadet Dauerling nevynikal ani v těch předmětech, které každý jakžtakž ovládal. I v kadetce bylo znát stopy toho, že v útlém věku si narazil hlavičku.
Jeho odpovědi při zkouškách pohybovaly se právě proto také stále v tom duchu a byly považovány přímo za klasické pro svou hlubokou pitomost a popletené stanovení úkolu, že profesoři kadetky mezi sebou jinak ho nenazývali nežli "unser braver Trottel". Jeho hloupost byla oslňující, takže byly největší naděje, že se snad za několik desítiletí dostane do tereziánské vojenské akademie.
Bohužel vypukla válka a všechny mladičké kadetíky z třetího ročníku udělali fenrichy, a tak se do archu hainburských povýšenců dostal i Konrád Dauerling, kterého přidělili k 91. pěšímu pluku do Brucku nad Litavou, aby tam byl činný při výcviku vojska!
Z vojenské učebnice Drill oder Erziehung vyčetl si Dauerling kdysi jedině tolik, že na vojáky patří hrůza. Podle stupňů hrůzy že má výcvik též úspěch.
A v této své práci měl úspěch skoro bez výjimky. Domobranci, aby nemuseli poslouchat jeho řvaní, hlásili se po celých cukách k marodvizitě, což se jim však velmi brzo přetrhlo. Kdo se hlásil marod, dostal tři dny 'verschärft', což je vynález přímo ďábelský, neboť honí člověka jako jiného vojáka celý den po cvičišti, ale pak ho na noc ještě zavřou.
U jeho kumpanie nebylo marodů; kompaniemarodi seděli v díře.
A Dauerling zachovával dále na cvičišti onen nenucený kamarádský tón, začínající slovem 'svině' a končící podivným míšencem 'svinským psem'.
Přitom byl velmi liberální. Ponechával vojákům svobodu rozhodnutí. Říkal: "Co chceš, slone, pár do nosu, nebo tři dny 'verschärft'?" Vybral-li si někdo 'verschärft', dostal k tomu přece jen dvě rány do nosní chrupavky. "Ty zbabělče," přidal Dauerling, "ty se bojíš o svůj nos, a co budeš dělat potom, až spustí těžká artilérie?"
A choval se také tak k Čechům? Jestli by se někdo takhle tázal, obdivuji jeho naivnost. Tak se choval právě jen k Čechům, kterých bylo šedesát procent u jeho kumpanie.
Znám je přece jeho výrok, když rozbil oko domobranci Houserovi: "Pah, was für Geschichte mit den Tschechen, müssen so wie so krepieren."
Neřekl nic nového. Jak se vyjádřil, v tom byla celá vojenská politika Rakouska: vyhubit Čechy.
"Die Tschechen müssen so wie so krepieren." To řekl též polní maršálek Conrad z Hötzendorfu počátkem ledna roku 1916 před 8. pěší divizí v Inšpruku.

XI.

Oblíbeným působivým Dauerlingovým prostředkem bylo, že svolával často české mužstvo ke společné schůzi, ve které jim přednášel o vojenských úkolech Rakouska; přičemž vysvětloval v malém pečlivém výběru podrobnosti všeobecné zásady vedení vojska od 'španglí' až po pověšení a zastřelení a jak si má český národ toho vážit.
"Já vím," začínal vždy, "že jste lumpové a že třeba vám vytlouci z hlavy vaše české bláznovství. Jeho Veličenstvo náš nejmilostivější císař a nejvyšší vojenský pán František Josef I. nemluví jinak než německy

a z toho je vidět, že němčina je řečí vládnoucí. Kdyby nebylo němčiny, lumpové, tu byste sebou ani nemohli praštit o zem, neboť 'nieder' zůstane 'nieder', i kdybyste se, bando, rozkrájeli. Ostatně si nemyslete, že už dřív tak tomu nebylo. Ve státu římském, za dob největšího jeho rozkvětu, byla už všeobecná vojenská povinnost od sedmnácti do šedesáti let, tenkrát se sloužilo třicet let v poli a neváleli se jako prasata v lágrech. Tenkrát byla už armádní řečí němčina a ten váš Žižka by se také bez němčiny neobešel. Co se naučil, to se naučil z 'dienstreglamá' a 'Schiesswesen'. A proto si pamatujte, že vám vtluču do hlavy, abyste přestali mluvit tou vaší pitomou hatlaninou. Kdo by snad odpovídal tím vašim hloupým diomem, dostane špangle, a kdo by myslil nějak, že to není v pořádku, ten bude pro své 'verräterische Handlung' zastřelen a pověšen a předtím mu roztrhnu hubu až po uši. A teď mně řekněte, proč vám tohle všechno říkám?"
Dauerlingův zrak přeletěl vyjevenými obličeji domobranců, až se zastavil na tváři Švejkově, který usměvavě podle zvyku jako nevinné sedmiměsíční pacholátko patřil jak se za cvičištěm plaší kůň maďarskému oddělení strojních pušek, jak hejno vran letí nad rozkošnou starou alejí ke Királyhidě a jak se po modrém nebi honí bílé obláčky.
"Pročpak tohle všechno říkám, proč se tady namáhám?" zařval Dauerling Švejkovi do obličeje.
Ten, vyrušen ze svého snění, nemohl si živou moci vzpomenout, co by bylo asi tak nejvhodnější odpovědí: V rozpacích olízl si několikrát koutky, a hledě dobrácky n Dauerlinga, ozval se konečně smířlivým, odevzdaným tónem: "Poslušně hlásím, pane fenrich, dass die Tschecher müssen so wie so krepieren."
Dauerling zůstal před ním stát s otevřenou hubou. Kolem očekávali hrozné věci a strašpytel Říha se tiše ptal Švejka: "Kam mám psát?"
Švejk hleděl opět, jak se plaší kůň maďarským vojákům od strojních pušek. Díval se přes maličkého fenricha. Tento klid ohromil Dauerlinga.
"Zítra k batalionsraportu," řekl méně prudkým hlasem, "a hned zavřít!"
Kaprál Althof ochotně odváděl Švejka na strážnici, aby ho předal profousovi Reineltovi, starému dobrákovi, který vězňům posílal pivo i cigarety, a to za jejich peníze, a to asi v tom poměru: Peníze za dva litry - litr pro arestanta, litr pro Reinelta.
Po cestě měl k němu kaprál Althof dlouhou řeč, že Švejk, ocitnuv se na strážnici, dlouho bavil se ještě sám různými vzpomínkami na zločiny a přečiny, jichž se během těch několika vteřin dopustil.
Althof mu vyložil, že spáchal zločin porušení subordinace, vzpouru, zprotivení se, provinění proti povinnostem řádného vojáka, porušení kázně a řádu, opovrhnutí služebnými předpisy vůbec, čehož koncem nemůže být nic jiného než "Verwirkung des Anspruches auf die Achtung der Standesgenossen" a provaz, bude-li dále pokračovat na té dráze. Provázel to celou řadou oblíbených výrazů ze Zdrojů hospodářského blahobytu.
Profous Reinelt se ho ptal, má-li na pivo. Když odpověděl záporně, beze slova ho zavřel do strážnice, kde seděl již jeden Maďar.

Ten Švejkovi stále říkal 'barátom' a loudil na něm cigarety.
Dobrý voják Švejk si lehl na pryčnu a usnul spravedlivě s důvěrou, že je vojna a že se dějí právě proto podivné věci a že se člověk nesmí vzpírat osudu a rozkazům. Když k batalionsraportu, tak ochotně s láskou k němu. Z toho nemůže nikoho nic odvrátit, zejména ne dobrého vojáka Švejka, který ví, že je rozkaz čímsi posvátným, že je to něco podobného, jako když misionáři pouštěli do černochů elektrický proud a říkali jim, že to je pánbůh. Od té doby černoši věřili v pánaboha stejně jako Švejk v sílu rozkazů.

Když Dauerling udělal ten večer bilanci celého dne, neboť on byl též druhý Titus, a když některý den nikoho nezavřel a nehnal ke kompanieraportu, zvolal též: "Den jsem ztratil!", po rozmluvě s kadetem Bieglerem, svým nejvěrnějším druhem, přišel k tomu názoru, že s tím batalionsraportem přece jen trochu přestřelil, poněvadž to přijde před majora Wenzla.
Před majorem Wenzlem třásl se totiž i Biegler i Dauerling stejně tak, jako se zas před nimi třáslo prosté mužstvo.
Major Wenzl nebyl sice žádná zvláštní vojenská hvězd rakouská, ale měl strach z národnostních sporů.

Měl za manželku Češku a kdysi, když ještě sloužil jako hejtman v Kutné Hoře, přišel do novin, poněvadž jednou v napilosti vynadal číšníkovi v Haškově hotelu "česká pakáž", ačkoli mluvil sám jinak jen česky v domácnosti i ve společnosti.
Tenkrát byly takové idylické doby, že se ten případ dostal i do interpelace v poslanecké sněmovně. Interpelace ovšem zapadla v archívu ministerstva, ale major od té doby měl strach z jakýchkoliv veřejných projevů, nemluvě ani o tom, že kromě interpelace měl i výstup doma.
Tento dobrý člověk k smrti rád týral a sužoval mladičké kadety a praporčíky a k smrti nenáviděl malichernosti u batalionsraportů. To muselo být již něco velkého, například když někdo kouřil u prachárny v Českých Budějovicích nebo přelézal v noci zeď u mariánských kasáren a usnul tam nahoře mezi nebem a zemí, na střelnici střílel zásadně místo do terče do dřevěného pažení, přetáhl přes čas a dal si neznámými pachateli stáhnout z nohy erární boty, táhl to dva dny s hlídkou, která ho v noci zadržela bez 'erlaubnisscheinu', a platil za ni, před parádou nevyleštil si knoflíky a podobně.
Tu vzal na se tvář syrakuského tyrana, ale jinak "nějaké maličkostí semhle támhle", jak říkal, ty se vezly po raportu na záda nejmladších důstojníků.
Jak ten člověk dovedl kadety rozebrat! Sám jsem viděl na vlastní oči, jak kadet Biegler dal se při takové rozmluvě s ním do pláče a jak mu major Wenzl poklepal na rameno a řekl: "Utište se, jděte pěkně domů k mamince, ať vám dá na lžičku trochu hořké soli, zapijte ji sklenicí vody a bude dobře. Ono se vám vykouří z hlavy vodit pro nějaké maličkostí semhle támhle lidi k batalionsraportu."
Proto to rozhodnutí, které učinil druhého dne ráno Dauerling, když dal k sobě zavolat kaprála Althofa: "Ten zatracený Švejk nepůjde k žádnému batalionsraportu. Hned ho pustíte ven. Cože? Vysvětlovat vám nic nebudu, blboune jeden. Abtreten!"
Když šel tedy Althof s listinou do kanceláře strážnice, aby vyvedl Švejka na boží světlo, prohlásil Švejk, že je právoplatně zavřen až do batalionsraportu a že nemůže jít dělat ani 'marschübung', ani 'salutierübungy'.
Vytáhl ho tedy klidně s profousem ven ze strážnice a před strážnicí Švejkovi oznámil, že má co děkovat dobrotě Dauerlingově, že je na svobodě a že nemusí jít k batalionsraportu.
Švejk se na něho podíval svýma dobrýma modrýma očima: "To je pěkná věc, ale já půjdu k batalionsraportu, já vím, co se sluší a patří. Od toho jsem voják, abych chodil k raportu. To je rozkaz a ten se musí dodržet. Jestli si to dnes pan fenrich rozmyslel a chce mně to prominout, to nejde. Já jsem voják, a jestli jsem něco provedl, tak musím být potrestán."
Šikovatel Sondernummer kategoricky Švejkovi prohlásil, že nepůjde nikam, poněvadž si toho pan fenrich nepřeje.
Opět ten dojemný pohled z modrých očí Švejkových. "Pane šikovateli," důstojně odpověděl Švejk, "mně bylo včera rozkázáno, že mám jít k batalionsraportu, a tak půjdu, musím jít, poněvadž jsem voják. Mne nemůže nic zarazit a zastavit, znám své povinnosti."
Sondernummer nevěřil svým očím, když viděl ten ledový výraz Švejkovy tváře, ten božský klid, odevzdanost a přitom takové oduševnění, které vidět jen v kostelích obrazech mučedníků.
Tak hleděl svatý Vavřinec klidně, zdali již se vaří olej, kterém měl býti smažen, a tak spokojeně hledí jen svatá Kateřina v jihlavském votivním chrámu z obrazu, na kterém znázorněno, jak jí trhají zuby, tak rozšafně dívá se tam na jiném obraze na pohanské obecenstvo římského cirku jeden ubohý křesťan, na kterém sedí tygr, vypadající jako mlsná angorská kočka.
Šikovatel Sondernummer šel s odpovědí Švejkovou k Dauerlingovi, který v kanceláři 11. roty psal právě s velkou námahou v zápase se slohovými obraty nějaký befel, týkající se pořádku při menáži. Právě přemýšlel o tom, by bylo vhodné ku konci napsat, aby si mužstvo nemyslelo, že menáž znamená menažerii, ze které je beztoho všechny pustili, když Sondernummer přišel hlásit, že Švejk odmítá Dauerlingovu velkomyslnost a že chce jít k batalionsraportu.
Před Dauerlingem vyvstal obraz majora Wenzla. "Zavolejte sem Švejka!" Podíval se do kapesního zrcátka, aby se ujistil, že vypadá hrozně přísně.
Dobrý voják Švejk vstoupil klidný, jako by šel fasovat do kanceláře nové boty.
"Slyšel jsem," ironicky počal Dauerling, "že jste se ráčil rozhodnouti, že půjdete přece k batalionsraportu." Nevydržel však mluvit v tom tónu a vypoulil na Švejka oči, a chytaje ho za knoflíky

blůzy, ocitl se opět v obvyklém žánru svého rozhovoru s mužstvem.
"Ty sloní tlapo a mořský pse, nikdy jsem neviděl takové hovado, slyšíš, dobytku, já tě naučím chodit k batalionsraportu, já tě strčím do díry, já tě roztrhnu, ty žížalo, abys věděl, co je to batalionsraport. Řekni, že se mýlím, zatracený chlape, řekni: Poslušně hlásím, že k žádnému batalionsraportu nepůjdu a nemíním jít." Šermoval přitom Švejkovi pěstí před obličejem, jako by to byl pravidelný boxerský zápas.
Dobrý voják Švejk neztratil přitom ducha. V této těžké zkoušce zůstal pevným.
"Poslušně hlásím, pane fenrichu, že půjdu k batalionsraportu!"
"Upozorňuji vás, Švejku, že to špatně dopadne, budete-li tvrdohlavým. To je subordinationsverletzung a teď je vojna."
"Poslušně hlásím, pane fenrich, že vím, že je vojna a jestli je to subordinationsverletzung, ať jsem u batalionsraportu náležitě potrestán. Jsem voják a přijmu každý trest u batalionsraportu."
"Švejku, vy jeden dobytku, vy nikam nepůjdete!"
A dobrý voják Švejk kýval hlavou a pln nadšení, víry, svatého zanícení opakoval: "Poslušně hlásím, že podle včerejšího rozkazu půjdu k batalionsraportu."
Dauerling unaveně posadil se na kavalec účetního šikovatele Wagnera a tiše, beznadějně pronesl: "Sondernummer, domluvte mu, dostanete na pivo."
Šikovatel Sondernummer počal Švejkovi domlouvat. Byla to řeč, která by obměkčila kámen. Počal tím, aby si Švejk uvědomil svůj poměr a nutnost podřídit se. Vzpourou nedosáhne ničeho, to vzbudí opět jen násilí. Švejk musí si domyslit důsledky svého jednání. Nemohl si pomoci a vynadal přitom Švejkovi "svině"; uvědomiv si však, že vyjednává, ihned mu počal klepat na rameno a říkat: "Sie, Švejk, sie sind ein braver Kerl."
V Sondernummerovi byl skryt pod šikovatelskými výložkami opravdový talent kazatele. Kdyby byl tak někdy mluvil k mužstvu, tu zástupy by se bily v prsa, pláčem by se chvěly, ale dobrý voják Švejk odolal té spoustě krásných vět a vyšel z řečnických lákadel klidný a neotřesený: "Poslušně hlásím, pane fenrich, že půjdu k batalionsraportu!"
Dauerling vyskočil z kavalce a počal běhat po malé kanceláři. Vyhlíželo to, že tancuje s menším trochu půvabem než Salome, když chtěla dostat hlavu svatého Jana, ale tancoval. Možná že to byl též neuvědomělý pokus vyskočit z kůže.
Konečně se zastavil, oddychnul těžce, zamrkal jako člověk, který snaží se rychle zachytit nějakou spásnou myšlenku, podíval se na Švejka a řekl rozhodným hlasem: "Vy nepůjdete k žádnému batalionsraportu, Švejku, vy tam nemůžete jít, poněvadž tam nemáte co dělat, vy nepatříte vůbec k manšaftu, poněvadž jste od tohoto okamžiku můj pucflek."
Dauerling utřel si pot z čela.
"Poslušně hlásím, pane fenrich," ozval se po chvíli Švejk, když si to rychle srovnal v hlavě, "že k žádnému batalionsraportu nepůjdu, poněvadž jsem od té chvíle váš pucflek a nepatřím k manšaftu."
To bylo přece jasné, že pucflek nemůže jít k batalionsraportu. Švejk neznal žádného podobného případu a také se nikdy nic podobného nestalo od samého počátku, co stojí rakouská armáda.
Neptal se také, co bude dělat bývalý sluha Dauerlingův Kreibich, který byl ihned zapsán do stavu mužstva. Byl to opět rozkaz a Švejk to přijal s vojenským klidem a poslušností.
Dověděl se však brzy, jak se k tomu chová Kreibich. Když Kreibichovi oznámili, že ztratil teplé místečko, Kreibich skákal radostí a Švejkovi koupil v kantýně padesát viržinek a pozval ho do Királyhidy do harrachovského knížecího vinného sklepa na víno.
Když se rozcházeli, Kreibich plakal, říkal mu "můj zachranče" a doporučoval mu, aby se zastřelil.
Švejk nastupuje tedy službu u Dauerlinga za podivuhodných okolností. Průběh celého děje ukáže, jak vynikající roli v dějinách monarchie hrají sluhové rakouských důstojníků v těch slavných dobách, kdy ze starého rakouského hesla Divide et impera! (Rozděl a panuj!) počala pomalu uskutečňovat první část hesla, totiž rozdělení Rakouska.

XII.

Nákladem Streffleurových Vojenských novin ve Vídni byla vydána knížka Pflichten der k. k. Offiziersdiener (Povinnosti c. k. důstojnických sluhů). Nevím, z kterého jiného spisu měl bych větší a

čistější radost než z té knížky spravedlivého rakouského hejtmana. Je to knížka pro mne radostná. Rakouský myslitel při vší chladné reálnosti úsudků o důstojnických sluzích a pojímání skutečných okolností přibližuje se v ní k samým ideálům důstojnického sluhy: Kladu na to důraz, že při vší evangelické čistotě názorů nemluví tu pouhý blouznivý idealista, nýbrž přísný rakouský hejtman, kterému snad kdysi jeho sluha snědl cestě z důstojnické kuchyně půl porce uzeného s hrachem. Přitom ta střízlivost člověka počítajícího s okolnostmi. Jsou to silná mužná slova, jimiž objasňuje své přesvědčení o možnosti nějakého praktického výsledku svého vystoupení.
Výměna myšlenek v té příčině nemůže býti bez prospěchu a osvětluje neobyčejně jasně postavení důstojnických sluhů v účinné práci ve prospěch takzvaných středních mocností, jak se úředně sami nazývají Turci, Němci, Rakušani a Bulhaři.
Důstojnický sluha vylíčen tam jako člověk úzce spjatý s osudem svého pána, obstarávající mu jeho drobné záležitosti, jako je hledání vší v blůze v poli a doručování zamilovaných psaníček v týlu armády. Celek činí dojem jakéhosi desatera přikázání, počínajíc od vyleštění bot až k tomu bodu, kdy se takovému rakouskému občanu předvádí na mysl, aby nemlsal, nekouřil cigarety svého pána, nebral z jeho zásob a nepovažoval vůbec majetek pána za něco společného.
Tato společenská propast při stálém těsném styku důstojnického sluhy s jeho pánem je tam krásně a výstižně vykreslena.
Knížka ta je sama o sobě jakýmsi vademekum pro důstojnické sluhy, kteří v ní naleznou vše, co mají dělat a na co by si snad ani nevzpomněli.
V životě praktickém je však tomu jinak. V Rakousku byl důstojnický sluha vždy od mužstva té roty, kde sloužili pod jeho pánem, ctěn a vážen, přičemž mu říkali populárně pucflek, fajfka, pfeifendekl a podobně.
K němu se obracely ve všech intimních služebních záležitostech všechny šarže bez rozdílu od svobodníka až po účetního šikovatele roty, dále jednotlivci, toužící se schovat před možným nebezpečím válečným za kotly polních kuchyň, k trénu a k jiným spásným zařízením.
Mít známosti s důstojnickým sluhou znamenalo mít konexe. Prsa pucfleků, fajfků a pfeifendeklů zdobily povětšině medaile za statečnost, kterých dobyli si na poli bitevním, když svého pána za hromového rachotu děl a výbuchu granátů převlékali někde v bezpečné bandáži do čistého spodního prádla.
Ovšemže při tom všem byli vypasení. Jedli klidně konzervy v poli, co hrdlo ráčilo, zatímco druzí byli pro snědení konzervy uvázáni, dostávali svou porci z důstojnické kuchyně, zatímco druzí hladověli o několik kroků dále v zákopech.
Byli sprostí, hrubí, povznesení nad dav, který byl dobrý jen pro děla a kulky, zatímco oni kouřili egyptky ze zásob svých pánů, nepracovali na zákopech a vlezli již se zavazadly svých pánů do připravených zemljanek kousek dál od nebezpečné první linie.
Ale v mnohých případech bylo to jen pozlátko, smutná sláva, neboť oni byli přitom hromosvodem, na kterém se vozily všechny blesky špatných událostí, nehod a nedorozumění jich pánů. A tu vystupují již historické osoby té zvláštní skupiny.
Sluha generála Potiorka býval od svého pána bit jako žito, kdykoliv rakouská vojska couvala. Když Rakušani dostali výprask v Kragujevaci, vyrazil mu ten generál dva přední zuby. Když se vtáhlo do Bělehradu, dal mu z nadšení zasadit umělé, které mu opět vytloukl ještě s jedním zdravým, když Rakušané utíkali z Bělehradu.
Až jednou po letech bude se dívat na srbské bojiště a na všechna místa porážek Rakušanů, řekne svým vnukům, přitlačuje si dlaň k tváři: "Zde padly dvě, tu jsem dostal jednu, ale pořádnou, zde tři, zde mne kopl."
Nejde-li o tak velkého pána, jako byl generál Potiorek, našel vždy rakouský důstojník příčinu ku ztýrání svého sluhy.
Dauerling, jakmile mu bylo domluveno majorem Wenzlem, vynadal vždy sluhovi Kreibichovi. Přišly však na řadu i neslužební věci, v nichž Kreibich byl hromosvodem. Prohra v kartách, starší řízek, nepodařená půjčka a jiné drobné nehody stačily dělat z Kreibicha mučedníka.
Dobrý voják Švejk si však pomyslil, že kdysi jeho bývalý pán za starých dob, polní kurát tridentské posádky Augustin Kleinschrodt, u kterého býval též sluhou, vštěpoval mu bezmeznou úctu k vrchnosti

slovy: "Ty troubo, ty musíš poslouchat a držet hubu, neboť my jsme vrchnost vojenská od pánaboha."
Když tedy prvně čistil Dauerlingovy boty, bral je do ruky s posvátnou hrůzou. Dauerling mu připadal jako nějaký prostředník mezi ním a pánembohem. Měl pocit neujasněné posvátné hrůzy, asi jako staří Indiáni, kteří se klaněli hroznýšovi, poněvadž jim tak nakázali jejich kněží kazikové.
Vzpomněl si ještě na jiná slova polního kuráta Kleinschrodta: "Ty troubo, ty musíš poslouchat, poněvadž na vojenský lid musí být přísnost."
A to dodávalo Švejkovi posvěcení a jistý vznešenější směr, z něhož marně strhuje ducha hromování Dauerlingovo. Ba naopak. To hromování vedlo dobrého vojáka Švejka k jakémusi mysticismu, a první den, když přinášel Dauerlingovi oběd, jeho tvář při nalévání polévky byla tak prozářena a oduševněna, že Dauerling přestal jíst a řekl: "Jen mně to ještě sežer."
"Zum Befehl, Herr Fähnrich," odpověděl Švejk s takovou trpností, sloučenou s odevzdáním osudu, že Dauerling rychle a hltavě pustil se do jídla, jako když kočka u misky vidí blížit se nenasytného kocoura.
Po obědě přišel kadet Biegler a dal se s Dauerlingem do pití koňaku, přičemž politizoval, že Rakousko založili Němci a že se musí ostatním národům v monarchii stavět před oči německá kultura.
Švejk nalévat koňak, který je tak důležitou oporou politické psychologie němectví. Pak Dauerling napsal nějaké psaní a odevzdal je Švejkovi s rozkazem, že musí hledět to psaní doručit za jakýchkoliv okolností a čekat na odpověď. Adresa zněla: Királyhida, Pozsony utca 13, Etelka Kákonyi.
Švejk šel. Kdyby mu byli rozkázali, že má jít na kraj světa, šel by stejně klidně a na kraji toho světa čekal na odpověď.
Bylo to ale přece jen blíž. Přejde se Litavka v Brucku a již je člověk v 'magyarországu' za červenozelenobílými sloupy. Sem táhne sice ještě zápach z velké c. k. továrny na konzervy v Brucku nad Litavou, dávaje Maďarům tušit, že tam za Litavou leccos prodělává hnilobný proces, ale míchá se tu se zápachem uherských prasat, která za tratí jsou vehnána do velkých ohrad a odtud s honvédy, honvédhusary a červenými husary dopravují se dále na frontu.
Jinak Királyhida je zaprášené město. Obyvatelé nevědí, jestli jsou Němci nebo Maďaři. Městské děvy pěstují flirt s důstojníky vojenského tábora z Brucku. Také tu kvete prostituce jako všude v Maďárii. Jsou tam jen dvě památnosti, zříceniny cukrovaru a vykřičený dům U kukuřičního klasu, který ráčil poctíti svou návštěvou arcivévoda Štěpán roku 1908 za velkých manévrů.
Švejk našel zcela dobře Pozsony utcu čís. 13. V chodbě ho štípla do tváře nějaká maďarská služka, která mu ukázala, kde bydlí v prvním poschodí paní Etelka Kákonyiová. Švejk vstoupil do bytu. Používám schválně tak úsečného slohu, abych znázornil, že jeho vystoupení bylo energické.
Svejk odevzdal psaní. Ta, která psaní přijala, byla baculatá panička s černýma očima, usmívající se roztomile na Švejka, který stál zpříma, klidný a rozšafný.
Dveře se otevřely a vstoupil nějaký pán, který změřil přísně Švejka, vytrhl ulekané paničce dopis z ruky a počal číst psaní sám. Slabikoval hlasitě, poněvadž mu němčina činila jisté obtíže. Pak mluvil maďarsky, což vypadalo, jako když nadává, a ptal se, jaké je Švejk národnosti. Uslyšev, že je Čech, činil různé posuňky, dával ruce do výšky a lámanou němčinou spustil, že udělá pořádek, aby si ti rakouští chlapi nemysleli, že má ženu proto, aby každý rakouský oficírek si s ní dával dostaveníčko v hraběcím harrachovském parku "v ráji opic". Křičel, že Maďaři mají toho dost až po krk, že vyvezli všecku kukuřici do Vídně, že jim Rakušani snědli vepřový brav, že sbírají dnes jejich žaludy v Bakoňském lese a dělají si z nich kávu.
Mluvil ještě mnoho roztomilostí o vzájemném poměru Translajtánie k Cislajtánii a mluvil dlouho. Baculatá panička se přitom smála a brebentila cosi maďarsky.
Švejk čekal a po půl hodině, když pan Kákonyi na okamžik přestal mluvit, aby nabral dechu, pravil důrazně: "Mám nařízeno čekat na odpověď!"
Pan Kákonyi tedy pokračoval. Rozebral poznovu, co to znamená souručenství Maďarů s Rakušany. Proklel Švejkovi i Dauerlingovi matku. Řekl: "My známe své Rakušany," a dál rozvinul svůj program. Kdo mu poleze za ženou, toho srazí schodů.
A Švejk u vědomí, že má rozkaz od své vojenské vrchnosti, odpověděl důstojně: "Mám nařízeno čekat na odpověď."
Pan Kákonyi přikročil k činu. Použil onoho nedovoleného chvatu, který mívá při atletických zápasech

vzápětí zakročení soudce a ohromný řev a hvízdání ze strany obecenstva. Chytil Švejka za krk. Byl větší a na první pohled silnější, takže podařilo se mu Švejka vytlačit na schod a odtud na ulici.
Tam se však situace změnila. Kolem šli právě dva od 91. pěšího pluku, kteří viděli civilistu tísnit druha. Slyšeli též Švejka mluvit česky: "Co strkáš, do koho strkáš," a poněvadž byli Češi, rázem byla situace jasná. Maďarský civilista pere krajana.
Napadli na Kákonyiho ze dvou stran a přimáčkli ho k výkladní skříni a nyní počali pracovat, jako když soukenic snaží se vyprat a vyvalchovat z ovčí vlny mastnotu.
Tato zajímavá scéna upoutala ovšem pozornost všech kolemjdoucích. Nějaký Maďar, který se přiblížil, dostal od vojáka do nosu. Výkladní skříň zatím již neexistovala. Vymáčkl ji pan Kákonyi, který na chvíli zapadl do různých papírnických potřeb, a zatímco přibylí diváci, civilisté i vojáci sváděli mezi sebou bitvu, pan Kákonyi proběhl krámem, běžel na dvůr a přelezl vzadu plot. Na plotě zůstal mu kus kabátu, který třepotal se ve větříku, jako by s s nim loučil.
Mezitím někdo běžel telefonovat do vojenského tábora v Brucku pro pohotovost. Než přišla, Maďaři utrpěli úplnou porážku, třebas jim pomáhalo několik honvédů, kteří v nejkritičtějším okamžiku ustoupili a ztratili se. Civilisté se též rozutekli, vítězové odešli a pohotovost našla jen stopy po boji, rozházené po zemi klobouky, utržené knoflíky a střepiny skla z vymáčknutého výkladu. Dobrý voják Švejk v tu dobu důstojně šel zadem přes železniční násep do tábora do důstojnických baráků.
V ruce nesl límeček pana Kákonyiho. Když přišel k Dauerlingovi, zasalutoval a řekl: "Poslušně hlásím, pane fenrich, že jsem psaní odevzdal a zde je odpověď."
Švejk položil na stůl límeček pana Kákonyiho, natržený u dírek, takže na první pohled bylo vidět, že ten, kterému patřil, dobrovolně ho nevydal. A jako muž stojící na právním stanovisku věcně objasnil Dauerlingovi, co se vše zběhlo.
"Poslušně hlásím, že jsem na berajtšaft nečekal."
Dauerling se zamyslil: "Švejku, ty dobytku, tys to zas vyvedl."
"Poslušně hlásím, že jsem jednal dle rozkazu."
Dauerling si sedl na postel. Před jeho očima objevil se major Wenzl a ještě vyšší vojenští představení, pozice a bůhvíco všechno.
"Já vím," řekl Dauerling, smutně potřásaje hlavou, "že z toho bude ještě škandál, nemám slov, abych ti vynadal."
"Poslušně hlásím, že jsem konal svou povinnost."

Za tři dny se objevila v Pesti Hirlapu tato zpráva:
Řádění českých vojáků v Uhrách. Každý Maďar ví, že Češi usilují nám o život a že v době pro království uherské tak kritické provádějí velezrádnou činnost nejen v Čechách, ale i na frontě. Češi považují Maďary za největší své nepřátele a při dislokaci českých pluků do Uher obyvatelstvo jest vystaveno dnes jejich řádění. Dochází nás zpráva o velké výtržnosti českých vojáků v Királyhidě, kteří ztýrali celou řadu uherských občanů a vytloukli výkladní skříně ve městě. Výtržnosti byly potlačeny teprve vojskem. Čeští vojáci byli popuzeni proti Maďarům praporčíkem Dauerlingem, známým českým šovinistou, který místo aby byl již dávno na frontě, v těžkotěžkých dobách pro rakouskouherskou monarchii štve systematicky proti Maďarům a v prázdné chvíli zabývá se sváděním vdaných paní királyhideckého okresu městského. Talpra a Magyar! Vzhůru Maďaři! V tomto obrovském boji s Čechy vytrváme v těsném a upřímném bratrství, aniž bychom se děsili oběti sebevětší. Doufáme, že věc bude příslušnými vojenskými úřady náležitě vyšetřena a viníci přísně potrestáni, aby jim zašla chuť trýznit nevinné maďarské obyvatelstvo. Talpra a Magyar!

Téhož dne Šoproňské listy uveřejnily tento článek:
A cseh bázaarulok Királyhídan. Čeští velezrádci počínají se vybarvovat. Došlé zprávy z Királyhidy jsou nejlepším důkazem toho, že Češi přeložení posádkou do nedalekého vojenského tábora v Brucku mají úmysl vyhladit maďarské obyvatelstvo. Z obyčejné aféry, při níž vykázal jeden királyhidský občan meze řádění, ohrožován ve svých manželských právech, čeští vojáci od papageiregiment vrhli se na bezbranné obyvatelstvo. Péro zdráhá se vypsat všechny násilnosti, které se děly, všechny ty zvířecí činy, při nichž

nebylo nic svatého. Češi vydrancovavše město odtáhli. Jak se nám sděluje, v čele celé akce stojí známý panslávský propagátor důstojník Dauerling. Maďarské obyvatelstvo v Királyhidě jest ochotno ruku v ruce zmařit všechny pokusy Čechů o další úklady svobodnému rozvoji města. Češi jsou sami zodpovědni za vše. My Maďaři voláme jen se svým básníkem Petöfim: "Hi a haza!" Zde je naše vlast, zde je naše země a čeští velezrádci nemají tu co pohledávati.

Pozsonyi Napló píše:
Királyhidská tragédie. (Telegr. zpráva) Předevčírem vtrhla za zpěvu "Hej, Slované" z vojenského tábora v Brucku nad Litavou setnina českých domobranců: 91. pěš. pluku pod vedením známého propagátora československého sblížení Dauerlinga do pohraničního uherského města Királyhidy a způsobila krveprolití na Pozsony utce. Čeští lupiči zmocnili se zásob papírnického krámu p. Gyuly Kákonyiho, kterého rozbodali bodly. Přichvátavší manželka majitele obchodu byla též ubodána na místě. Čeští vojáci napíchli též na bodlo dvouleté děcko nešťastných manželů. Přichvátavší honvédi zahnali Čechy na útěk. Tábor obklopen vojskem.

Za dva dny po tom, co vyšly tyto roztomilosti, vrátil se z plukovní kanceláře Dauerling velice zdrcen domů. V ruce držel čísla Pesti Hirlapu, Šoproňských listů a Pozsony Napló a překlad oněch zajímavých článků, pořízených kanceláří 'zelené brigády'.
Vypadal jako člověk loučící se se světem, který každému odpouští a každého prosí za prominutí. Mávaje ve vzduchu všemi třemi listy, zabreptal k Švejkovi: "Já sem ščácen. Ich bin verloren!" A klesl na postel. Za chvíli se zvedl, podíval se bezradně kolem sebe a vyšel opět ven z baráku. Ve dveřích zašeptal ještě jednou: "Ich bin verloren, já sem ščácen."
Záležitost byla opravdu velmi smutná. Z brigády došla velitelství pluku i s přílohami důkladná zpráva o hrozné události v Királyhidě.
Major Wenzl, který aféru vyšetřoval, strávil celé dopoledne výslechem Dauerlinga a mluvil cosi o marškumpani a nařídil kasárníka.
Večer šel se podívat na místo činu, a když se vrátil do kasina, řekl, že paní Kákonyiová je opravdu krásná paní a že je jí škoda pro dva osly, totiž pro pana manžela a pro Dauerlinga.
Z toho se dalo soudit velice mnoho, že se situace Dauerlingova lepší. Druhého dne Dauerling byl též již v náladě o mnoho roztomilejší, vynadal Švejkovi a hodil po něm botou.
Za tři dny objevila se v Pesti Hirlapu, Šoproňských listech a v Pozsony Napló tato úřední zpráva od velitelství pěšího pluku čís. 91:
"C. k. velitelství pěšího pluku čís. 91, dříve v Čes. Budějovicích, nyní v Brucku n. Litavou, prohlašuje, že není pravdou, že by byly v Királyhidě způsobeny výtržnosti příslušníky tohoto pluku pod vedením praporčíka Dauerlinga.
Celá záležitost jest pouhým ničemným výmyslem a proti šiřitelům a původcům nepravdivé zprávy bude zakročena soudně. Pravdou je, že jeden z civilního obyvatelstva choval se urážlivě k důstojnickému sluhovi a že byl za své chování na místě po právu ztrestán, když se dopustil vůči příslušníku naší statečné armády hrubého násilí.
Velitel c. a k. pěš. pl. č. 97 plukovník Schlager."

Současně se objevilo v těchže novinách zasláno, které stylizoval Dauerlingovi kadet Biegler.
Zasláno znělo: "Není pravdou, že já, Dauerling, praporčík c. a k. pěš. pl. č. 91 jsem českým šovinistou a známým panslavským agitátorem, nýbrž jest pravdou, že jsem vždy jen německy cítil a jako Němec jednal."
A proto téhož dne řekl již vesele Švejkovi:
"Hören Sie, Švejk, Sie sind doch ein tschechische Mistvieh."

XIII.
"Poslyšte, Švejku, nevíte o žádném psu?" otázal se jednoho dopoledne Dauerling, rozvaluje se na polní posteli.

Švejk zasalutoval a mlčel, neboť slovo "pes" velmi často vycházelo z Dauerlingových úst a Švejk i nyní si pomyslil, že Dauerling vymyslil si novou formu nadávky.
Dauerling se počal rozčilovat. "Opravdu nevíte o žádném pěkném psu? Já chci mít psa," opakoval jako malé dítě mazlivým tónem, když si přeje novou hračku.
"Poslušně hlásím, že zde běhá mnoho psů, větších a menších," odpověděl Švejk, "nedávno přepadli dva řezničtí psi kuchyni 5. kumpanie."
"Já nemyslím takové psy, přál bych si psa pěkného; foxteriéra nebo buldoka. Já chci pěkného psa. Podívejte se po nějakém.
Švejk zasalutoval a zmizel. Šel do města. Cestou potkal mnoho pěkných psů, na které mluvil česky i německy, lákal je lichotivě, ale žádný z nich nejevil ochotu se k němu přidat.
Za mostem přes Litavku připojil se k němu vychrtlý pes s chlupatou tlamou, vypadající tak ošklivě, že se ho štítili všichni psi, potloukající se u mostu kolem továrny na konzervy. To byl první úspěch Švejkův.
Pes šel s ním až za most. Za mostem však popotáhl nozdrami zápach linoucí se z kuchyně restaurace, vrazil tam a s příšerným jekem vyběhl za chvíli zase odtamtud, kulhaje o třech, a ztratil se v uličce u vody.
Švejk byl opět sám a dostal se na promenádu. Tam opět viděl mnoho pěkných exemplářů psů, kteří však byli většinou na řetízku, a když nebyli, tu na jeho svůdné: "Pojď sem" jen se opovržlivě ohlédli a šli dále věrně vedle svých pánů.
Švejk vstoupil do restaurace U modrého květu, sedl si do výčepu, dal si nalít pivo (tenkrát ještě měli v Rakousku pivo) a dal se do hovoru s jedním vojákem, na jehož rukávu byl též červený pásek, hlásající všemu světu, že ten příslušník armády rakouské patří k jejímu elitnímu sboru; totiž k důstojnickým sluhům.
Kolega Švejkův byl Maďar a měl v sobě již několik skleniček slivovice, takže byl v náladě vlídné, všelidské. Mluvil se Švejkem směsí maďarštiny, němčiny, slovenštiny a chorvatštiny.
Švejk se mu svěřil se svým posláním a stěžoval si, že o žádném psu neví.
"Bason az anyát," řekl Maďar, "čo vravíš, man muss stehlen, boga mi."
"Ty ho ukradneš," pravil důrazně, "jinak psa nedostaneš. Jdi do vilové čtvrti na silnici k Vídeňskému Novému Městu. Tam je mezi zahradami plno psů. Můj pán má také psa odtamtud. Kousal, ale už si zvykl."
Švejk jako hypnotizovaný vyšel z výčepu, okouzlen pohádkovým zabarvením "Jdi do vilové čtvrti na silnici k Vídeňskému Novému Městu. Tam je mezi zahradami plno psů". Švejk shledal, že Maďar hovořil plnou pravdu. V pěkné vilové čtvrti, obývané vyššími důstojníky a válečnými dodavateli, pobíhali v zeleni trávníků psi nejrozmanitějšího druhu.
U jedné vily potkal Švejka velký boxer, kterého Švejk pohladil po hlavě. Boxer podíval se na Švejka, očichal ho, a vrtě přátelsky zbytkem kupírovaného ohonu, vyprovázel ho po cestě k řece až k parku.
Švejk mluvil k němu česky, německy a boxer jako by rozuměl tomu, pobíhal vedle něho, odbíhal na strany, vracel se opět k němu a tvářil se tak přátelsky, že když Švejk s ním přišel do divokého parku, přikročil v houští k činu.
Právnicky se tomu říká 'zcizení' a prakticky se to provedlo takto: Švejk odepjal řemen a uvázal ho boxerovi kolem krku; boxer se vzpíral, koulel divoce očima, Švejk řemen přitáhl, boxer vyplazil jazyk a dal si říci, nemaje jiné záchrany před uškrcením než sledovat co nejrychleji Švejkem.
Podíval se jen smutně dozadu na vilovou čtvrt, kde leželo jeho mládí, a vyčítavě podíval se na Švejka, jako by chtěl říci: "Kam mne vlečes, co se mnou zamýšlíš, chceš mne snad sníst?"
Švejk s ním hovořil mile a přívětivě. Sliboval mu ho hory doly, žebírka z kuchyně, kosti.
Tak ho přitáhl k Dauerlingovi, který vyjasnil tvář. Nijak mu nevadilo zoufalé vzezření boxerovo. Ptal se, jak jmenuje.
Švejk pokrčil rameny: "Já mu říkal po cestě Balabán."
"Ty hlupáku," rozkřikl se Dauerling, "takový pes se musí jmenovat nějak vznešeně, počkáme, až přijde Biegler, to je chytrá hlava, ten si něco vymyslí."
Když Biegler přišel, ukázal mu Dauerling na psa, ležící ho smutně u postele a kňučícího žalostně v novém otroctví. Dauerling ho chtěl kopnout, ale Biegler prohlásil, že to není žádný voják a že ze všech zvířat je pes, co se týče duševních vlastností, na největší výši, aby jej člověk učiní svým přítelem.

Biegler použil té příležitosti, aby pronesl přednášku, ve které vylíčil vlastnosti psa a kladl opětovně důraz na to, že se psem se nesmí jednat jako s rakouským infanterákem. Pes toho zaslouží, aby byl ctěn a milován, pes nikdy se neprohřeší jako infanterista proti dienstreglamá. Bohužel je mnoho lidí, kteří každou chvíli psa práskají a bijí pro každou maličkost a sami nevědí, proč ubohé zvíře tlukou.
"Proč myslíš, Švejku, že tak dělají?"
Švejk dlouho přemýšlel a konečně zněla jeho odpověď:
"Ach co, takový neřád nic jiného nezaslouží než výprask."
Pustili se oba do něho, vynadali mu tak, že boxer počal vrčet na něho. Švejk proto obrátil a nazval boxera, velkého dospělého klacka, "roztomilým, hezounkým, malinkým štěňátkem".
Nakonec Biegler navrhl, aby se mu dalo jméno Billy, proti čemuž protestoval Dauerling, že je to jméno anglické, a když dnes nesmí se ani v restauracích dávat biftek kvůli anglickému jménu, že se ani jeho pes nesmí jmenovat Billy. Lepší by bylo dát mu název Hindenburg.
To rozčílilo Bieglera, prohlašuje to za největší urážku Němců. Křičel: "Odvolej!"
Dauerling tedy prohlásil, že ví, že je pitomec a že mu to jen tak vyklouzlo z hlouposti. Byla ještě dlouhá debata o tom, jak se má jmenovat. Nakonec se usnesli, že mu dají nějaké neutrální jméno, z nichž nejlépe se jim zamlouval název Zanzibar.
Biegler ještě mínil, že psa bude nutno vykoupat, poněvadž, jak ho Švejk vlekl, byl celý zablácen.
"Za hodinu si pro psa přijdu, jdu koupit pro něho obojek a řetízek," řekl Dauerling.
Vrátil se však obratem za okamžik. "Ať ho neučíš česky," pravil starostlivě, "pak by nerozuměl ani německy, ani česky, němčinu by zapomněl..."
Pln obavy, aby pes nezapomněl německy, odešel. Mezitím Švejk psa vykartáčoval, až se mu krátká srst leskla. Byl špinavě žlutě žíhaný, takže vypadal jako vybledlý rakouský prapor. Někde se patrně musel rvát kdysi se psy, poněvadž měl na hlavě šev, což mu dodávalo vzezření německého buršáka.
Dauerling mu přinesl pěkný obojek, na kterém bylo vyryto "Für Kaiser und Vaterland". Byly to velké doby, kdy vlastenecká hesla přenášela se i na obojky.
"Zanzibar," řekl Dauerling, upevňuje psovi na obojek řetízek, "musí zvyknout na nového pána. Půjdeme s ním do aleje."
Pro boxera nastala nyní smutná pouť. Dauerling táhl ho na řetízku z baráku a boxer domníval se, že snad má být opět odvlečen jinam k jinému pánovi.
Nedovedl si to v hlavě srovnat, a proto se vzepřel. Švejk pomáhal vydatně Dauerlingovi a konečně se objevili se psem v aleji.
Nádherná košatá alej vojenského tábora v Brucku nad Litavou byla svědkem urputné vzpoury. Zanzibar nechtěl rozhodně kupředu a byl tažen chvílemi po zemi. Počal v tom libovat a vypadalo to chvílemi, že praporčík Dauerling vrací se do dob útlého dětství, kdy tahal za sebou vozík. Konečně to boxera omrzelo, vyskočil a počal nyní sám táhnout Švejka i Dauerlinga kupředu.
Za hlavní strážnicí směrem k fotografickému pavilónu na druhé straně louky kráčel v tu dobu vyšší důstojník s dámou.
Boxer se podíval na druhou stranu, zastavil se, větřil tím směrem a pak radostně štěkaje táhl přes louku Dauerlinga.
Psí štěkot upozornil dámu, co se děje na druhé straně v aleji. Chvíli bylo vidět, že rokuje o čemsi s vyšším důstojníkem, pak zavolala k boxeru: "Mursa, Mursa!"
Boxer počal vyskakovat, táhl za sebou Dauerlinga i Švejka a vyšší důstojník volal sem: "Kommen Sie, Herr Fähnrich!"
Když rychle přešli k fotografickému pavilónu, boxer počal radostně skákat a opírat se zaprášenými tlapami na dámu a vyššího důstojníka.
Dauerling zbledl. Před ním stát generállajtnant von Ary velitel vojenského tábora v Brucku nad Litavou.
Zuby Dauerlingovy zacvakaly a on vyrazil koktavě "Zum Bebebefehl, Excellenz!"
"Odkud máte toho psa?"
Dauerling opět cosi zakoktal a Švejk předstoupil po vojensky, rázně salutuje: "Poslušně hlásím ..."
Podíval se na generállajtnanta von Arze a nemaje jistoty, jakou má vlastně hodnost, neboť jeho znalosti uniforem končily s plukovníkem, po chvilce rozmýšlení opakoval: "Poslušně hlásím, nevím jaký pane

jenerále, že ten pes je náš a že jsem ho našel."
"Dnes ráno se nám ztratil," pravil von Arz, "prosím o vaše jméno, pane praporčíku."
"Konrád Dauerling, Vaše Excelence."
"Dauerling, Dauerling," řekl jenerállajtnant, "pamatuji se. Vy jste měl nějaké aféry v Királyhidě, bylo to v maďarských listech, a nyní chodíte po táboře s cizím psem, patřícím vašemu představenému. Máte mnoho volného času, a my potřebujeme důstojníků do pole. Poněvadž máte tolik času dělat různé skandály, vidím, že vaše kumpanie je již vycvičena. Proto uděláme z ní marškompanii na doplnění 22. maršového batalionu 73. pěšího pluku. Dostanete jeden šik a pozítří odjedete do pole. Ostatní vám sdělí v plukovní kanceláři."
Švejk odepjal zatím šťastnému Zanzibarovi obojek a dáma vytáhla tobolku.
"Vy jste psa našel," řekla vlídně, "zde máte odměnu." Švejk strčil do kapsy blůzy dvacetikorunovou bankovku a pomyslil si, že jest to přece jen výhodné krást psy jenerálům.
Šli domů. Dauerling kráčel tak nějak tiše s hlavou skloněnou a v zadumání. Za ním v uctivé vzdálenosti dobrý voják Švejk s řetízkem a obojkem.
Když přišli domů, Dauerling posadil se na židli, Švejk položil řetízek s obojkem na stůl a optal se: "Poslušně hlásím, přejete si ještě něco, pane fenrich?"
Dauerling podíval se na Švejka vyčítavě a zdrceně. "Švejku," řekl, "když jsi mne zničit, jdi, jdi se za to ožrat, ale napřed mně dej deset korun, co jsem dal za obojek s řetízkem."
"K službám, pane fenrich, zde je dvacet korun a prosím deset korun nazpět."
Po jeho odchodu Dauerling ještě dlouho zíral do koutu. Vedle u hejtmana leštil sluha boty a zpíval si: "Wann i'kum, wan i'kum, wan i,wieda, wieda kum." Z této smutné písně přešel do kupletového tónu a zpíval: "Artilérie je pořád v kole, bum, a už je hlava dole, a to kór nic nebaví, jít do války bez hlavy."
Dauerling podívat se na obojek, na kterém svítil nápis "Für Kaiser und Vaterland".
Ano! Für Kaiser und Vaterland! Dauerling se dal do tichého pláče a plakal dlouho, zatímco po vojenském táboře počaly se rozšiřovat zprávy, že Dauerling, praporčík a 91. pěšího pluku 11. kompanie, ukradl psa jenerállajtnantovi von Arz, zatímco dobrý voják Švejk podle rozkazu v harrachovském vinném sklepu u lesa lil do sebe jednu čtvrtku vína za druhou a hulákal, že jde na pozici.

XIV.

Cestou na pozici s maršbatalionem dělal Dauerling velkého hrdinu. Když projížděli Uhry, vykukuje z vagónu, vyrážel ze sebe statečně: "Zde by byly krásné pozice, zde by se to válčilo!" V Miškovci na stanici najedl se hrušek, dostal bolení břicha, takže proseděl v oddělené místnosti vagónu se splachovacím zařízením až po Lipecký průsmyk.
Když vjížděli do Haliče, jeho statečnost, otřesená beztoho již hruškami, počala klesat a ve stanici Sambor klesl na minimum, a zato se objevila u něho veliká žravost.
Chodil ke kuchyni a lákal na kuchařích kousky masa a říkal jim, aby rezervním důstojníkům dávali menší porce poněvadž se tak dobře doma neměli jako na vojně. Pak jevil velkou starostlivost o zaopatření pro sebe zásob na cestu, loudil u trénu cukr a ukládal do vaku a vylákal též poloshnilé holandské sušené ryby, určené pro mužstvo.
Švejk vlekl se za ním se zavazadly, která čím dál tím víc stávala se těžšími, a Dauerling starostlivě ukládal dovnitř stále nové a nové zásoby. Tu sehnal kus sušeného salámu, tu balík konzerv na kávu a naváděl Švejka, aby někde ukradl ještě balík polévkových konzerv.
Připadalo mu, jako by Rakousko vedlo válku jen proto, aby zásobilo Dauerlinga různými potravinami posledního druhu. Přitom byl stále víc a více nervóznější a vynadal i německému mužstvu "českých dobytků".
Dobrý voják Švejk zkusil od něho všechna muka rafinovaných největších utrpení.
"Ty lumpe," řekl mu Dauerling, "ty si myslíš, poněvadž jsi mne poslal do pole, že tě propustím. To se strašně mýlíš, rozumíš, lumpe. Myslíš, že tě pošlu k mužstvu, aby tě co nejdříve zastřelili. To jsi na omylu, všiváku, ty budeš se mnou stále pohromadě, já budu z tebe dřít řemínky, mně neujdeš. Budu tě sekýrovat ve dne v noci, po celý den, abys na mne pamatoval, co tomu říkáš, hňupe?"
Dobrý voják Švejk zasalutoval a s usměvavou tváří odpověděl: "Poslušně hlásím, pane fenrich, že mne

budete sekýrovat ve dne v noci, po celý den, abych na vás nezapomněl."
"Ty hňupe se mně směješ," rozkřikl se Dauerling, "no počkej, uvidíš, kams nás oba dovedl. Budou nám lítat nad hlavou granáty, šrapnely, vyhodí nás to do povětří."
Dauerling počal se třást na celém těle. Rozklepal se jako v zimnici.
"To nevadí," řekl najednou Švejk, "poslušně hlásím, že vyletíme do povětří a bude konec. To jde náramně rychle, pane fenrich!"
"Co mám dělat, Švejku?" žalobně a prosebně ozvat s Dauerling.
"Poslušně hlásím, že nevím, vojna je vojna a o jednoho důstojníka i s jeho sluhou víc nebo míň, na tom v téhle světové vojně naprosto nezáleží. Přiletí granát, a kde jsme byli, pane fenrich?"
Švejk se opět usmál, aby dodal Dauerlingovi kuráže, který se třásl v koutě vagónu. "Já ti to osladím," vrčel, "já tě naučím, uličníku, hnát mne do zákopů."
Posadil se k oknu a díval se na pusté pláně Haliče, na nichž hroby a kříže značily cestu imperialistické politik rakouské.
Na jedné stanici projeli kolem stromu, na kterém visel rusínský sedlák a jeho dvě děti, chlapec a holčička. Pod tím byl kus papíru s nápisem "Spionen". Viseli tam již dlouho, v obličeji byli zčernalí. Oběšený chlapec díval se do tváře oběšené sestřičky.
Švejk podotkl, že ty děti byly asi oběšeny omylem, načež Dauerling vyťal mu z každé strany políček a rozzuřil se, že je třeba tu slovanskou velezrádnou bandu pověsit a vyhladit, a až přijdou do Ruska, že bude on první, který bude věšet děti, aby zahladil to slovanské plemeno. Rozčílil se tak, až mu sliny tekly od úst po blůze. Jaképak soudy! Bude to věšet všechno na potkání. Slovana napřed oběs a pak teprve žaluj! Poplival v bezmocné hrdinnosti okno.
Výhled z vagónu poskytoval stále týž smutný pohled na vypálené vesnice rusínských sedláků, pokácené lesíky, rozrytá pole, zákopy a všude opět kříže a kříže. A to bylo bez konce celou východní Haličí. V Kamenci se Dauerling opil a předtím udělal prohlídku konzerv a hrozil zastřelením. Byl tak opilý koňakem, že nedovedl spočítat tři konzervy, a chodil po vagónech, šermuje služebním revolverem. Pak se vrátil do svého vagónu a usnul.
Dobrý voják Švejk zatím spal, a když se probudil, stáli na stanici za Kamencem a slyšeli třepetavý zvuk trubky a signál "Všechno vyjít ven"!
Dauerlingovi bolela hlava, měl hroznou žízeň. Ve vagónech byl ruch a přestali zpívat "Wann ich kum, wann ich wieder, wieder kum".
Nějaký kaprál vyháněl z vagónu mužstvo a křičel, aby zpívali "Und die Russen müssen sehen, dass wir Österreicher Sieger, Sieger sind". Nikdo s ním nezpíval. Ručnice dali do pyramid a stáli kolem. Vpředu za návršími bylo slyšet hukot děl a vystupovaly za dalekým lesem mraky dýmu z hořící vesnice.
Dauerling byl pozván ku poradě důstojníků kumpanii a maršového batalionu. Hejtman Sagner jim sdělil, že čeká na další rozkazy, poněvadž trať je dál přerušena a nemůže se jet, poněvadž Rusové v noci dostali se za řeku a tísní nyní na levém křídle. Je mnoho zajatých a zabitých. Dauerling se nezdržel, a jako by mu šlápli na kuří oko, vykřikl: "Jesusmarijá!"
A do toho z dáli se ozvala kanonáda. Země se třásla a shromáždění důstojníků nedělalo naprosto dojem schůze hrdinů.
Hejtman Sagner rozdal mapy a prosil důstojníky jako velitel maršového batalionu, aby plnili přesně jeho rozkazy. Doposud nedošly též zprávy, kde Rusové jsou. Bude třeba připravit se na všechny možné případy. Mužstvo poučit a sloužit rychle polní mši. Kněze si vypůjčí od 73. regimentu.
Hejtman Sagner počal mluvit páté přes deváté. Že jsou Rusové asi nedaleko a že se nemůže dočkat rozkazu, má-li se snad ustoupit.
Bylo ticho. Nikdo nemluvil, jako by se obával, aby nějakým neprozřetelným hovorem nevydupal ze země řady zemljáčků se štykami.
Cosi viselo ve vzduchu. Konečně vysvětlil hejtman Sagner, že v tom případě se nedá nic jiného dělat, než udělat 'vorhut', 'nachthut', 'seitenhut'. Pak je rozpustil. Za chvíli je však volal zpět do rozbité železniční stanice. "Pánové," řekl slavnostně, "na něco jsem zapomněl. Provolejme císaři pánu třikrát slávu!" Ozvalo se "Hoch, hoch, hoch", a rozešli se ku svým kumpaniím. Za hodinu přibyl vojenský kněz, vypůjčený od 73. pěšího pluku, tlustý, zdravý, kypící bujností, který vtipkoval a tvářil se tak, jako by šel do varieté,

kde tancují závojové tance. Dali polní oltář dohromady, přičemž nadával pomocníkům sviní, a pak měl řeč, ovšem německou, ve které vyložil, jak je to krásné a vznešené, dát se zabít za Jeho Veličenstvo císaře Františka Josefa I.
Udělil jim rozhřešení všech hříchů, hudba zahrála "Zachovej nám, Hospodine", vpředu hořely vesnice, hřměla kanonáda a všude kolem za nimi stály malé dřevěné kříže, na nichž ve větříku tu a tam třásla se zavěšená rakouská čepice.
Pak přiběhly ordonance od velitelství maršového batalionu, zazněly rozkazy vydat se na pochod.
Kanonáda se blížila. Bylo vidět na obzoru obláčky prasklých šrapnelů, hukot děl se přibližoval a dobrý voják Švejk šel klidně za svým pánem s jedním jenom kufříkem, neboť ostatní zapomněl ve vlaku.
Dauerling ničeho nezpozoroval, neboť byl rozčilen a třásl se po celém těle. Občas křičel na mužstvo šiku: "Kupředu, marš, psi, prasata!" a hrozil revolverem jednomu podagristovi, starému domobranci, který měl ještě ke všemu průtrž, což bylo do nebe volající provokací, začež byl uznán "kriegsdiensttauglich ohne Verbrechen".
Byl to Němec, sedlák od Krumlova, který nechápal, co má jeho průtrž dělat se sarajevským atentátem, jak ho učili na vojně.
Zůstával pozadu a Dauerling ho hnal nelítostně, řval, že ho zastřelí na místě.
Konečně podagrista zůstal ležet na silnici, Dauerling do něho kopl a řekl mu: "Du Schwein, du Elender!"
Kanonáda počala se rozšiřovat a zněla po celé frontě vepředu i po stranách. Po pláni napravo rozvířil se prach na silnici, to postupovaly rezervy v kolonách na pomoc kupředu.
Kadet Biegler, bledý, přiblížil se k Dauerlingovi. "Volají rezervy na pomoc," řekl tichým hlasem, "přijdeme do toho."
"Poslušně hlásím," ozval se Švejk vzadu, "že nás rozsekají napadrť."
"Drž hubu, vole," zakřikl ho Dauerling, "ty bys to chtěl mít již odbyto a válet se někde na poli zastřelený, abys nemusel nic dělat a jen jako svině rýt rypákem v zemi. Ale to se ti nepovede, my se budem krýt a já ti ukáži, zač je toho loket."
Přišli na návrší a tam přišel rozkaz: "Einzeln abfallen!"
"Už jsme v tom," řekl dobrý voják Švejk.
A opravdu byli v tom. Půda zde byla rozrytá a objevily se chodby v zemi, vedoucí kamsi přes les, kde vyházené pruhy země dávaly tušit, že tam jsou zákopy. Něco svištělo a bzučelo ve vzduchu. Obláčky z roztrhaných šrapnelů zdály se plout jim přímo nad hlavami a z dáli bylo již slyšet střelbu z ručnic a drrdrrdrr ze strojních pušek.
"Řežou do nás," prohlásil Švejk.
"Drž hubu!"
Před nimi bylo vidět, jak v řadě okopů ze země vyrazil sloup dýmů, a byl slyšet výbuch granátů, jasný a zřetelný.
"Myslím," poznamenal Švejk, "že nás chtějí rozflákat."
Dauerling se smutně na něho podíval a lezl do spojovací chodby okopů.
Nad nimi vysoko hvízdaly kuličky a Dauerling šel kupředu s hlavou skloněnou a skrčen až k zemi, takže chvílemi se zdálo, že leze po čtyrech, ačkoliv nad ním byla stěna metr zvýší.
"Opatrnosti nikdy nezbývá," koktal, "tohle je soudný den." Jako na potvrzení toho ozvala se salva výbuchů granátů zcela blízko a hlína se počala sypat ze stěn spojovací chodby. "Ich bin verloren," opakoval jako tenkrát, týmže plačtivým hlasem, "mein Gott, ich bin verloren."
Načež Švejk za ním ho uklidnil: "Poslušně hlásím, že z nás udělají nudle."
Tak vyšli ze spojovací chodby až do zákopů, kde pobíhal jak splašený velitel roty nadporučík Lukas. Kolem se rojilo mužstvo jako mravenci, když jim voda zaplavuje chodby nebo když hůlkou někdo šťárá v mraveništi.
Všichni vojáci byli bledí, důstojníci velice bledí. Nyní prostě a jasně bylo vidět, že všem statečná srdce Rakušanů spadla do kalhot. Z každého pohybu všech vyzírala čistá a křišťálová zbabělost. Žádný z nich nevypadal bojovně a každou chvíli některý z důstojníků, slyše výbuch v dáli, vykřikl: "Decken, alles decken!"
Přitom kleli, nadávali mužstvu, které nevypadalo nijak bojovně a tvářilo se jako na stromě chycený kluk,

kterého hlídač klade přes koleno, aby mu nasekal.
Jen dobrý voják Švejk byl klidný, usmíval se a plnými ústy polykal čokoládu, kterou po cestě spojovacími příkopy vytáhl z Dauerlingova kufříku.
Byli v první linii, kde vystřídali Prušáky, kteří již nejedli dva dny a žebrali na nich chleba, který oni sami neměli. Ozvaly se výkřiky: "Zatracení Rakušáci" a maršbatalión, rota za rotou, zajímal určená místa. Pak přišly rozkazy, aby vše šlo ke střílnám, a důstojníci hnali to jako dobytek do úzkých střílen, odpočítávali mužstvo, dávali rozkazy šaržím a v tom všeobecném zmatku odcházeli do druhé linie zákopů do zemljanek, bezpečných před výbuchy granátů.
Dauerling zmizel v jedné podzemní díře za okopy, a když rozsvítil Švejk svíčku, položil se Dauerling na drnové lehátko a dal se do pláče.
Sám nevěděl, proč pláče, plakal tak dojemně, jako když malé dítě zabloudí v lese nebo upadne do bláta.
"Poslušně hlásím," ozval se Švejk, "že je zde ordonance od pana kompaniekomandanta."
Dauerling vstal, utřel si blůzou oči a přečetl doručený mu rozkaz: "S dvanácti muži na offizierspatrolu za drátěné překážky ke kótě 278 ihned. Nadporučík Lukáš."
Lukas byl tak popleten, že se podepsal správně česky Lukáš, co nedělal od té doby, kdy přišel před lety do kadetky.
Dauerling se nemohl už ani třást. Díval se na rozkaz, na slovo Offizierspatrole tak udiveně, jako by tomu nevěřil. Nedalo se však doopravdy nic jiného z toho vyčíst.
Poručit Švejkovi, aby mu podal mapu, a hledal tam kótu 278. Když ji našel, podtrhl ji modrou tužkou, zavěsil si pouzdro s revolverem, vzdychl, podíval se ještě jednou smutně po té díře a poručil Švejkovi, aby šel s ním.
Švejk vzal kufřík a šel; když Dauerling přišel k svému šiku, ptal se, kdo půjde s ním dobrovolně na hlídku.
Ani prst se nehnul. Vynadal jim zbabělců a počal si vybírat. A tiše vyšli z okopů. Před nimi ležel lesík, odkud se střílelo. Dauerling velel táhnout úvozem a šel jako bez duše. Švejk za ním vytahoval z kufříku čokoládu a chroupal ji zcela směle. Jdeme-li na smrt, můžeme si dovolit takový požitek.
Z rakouských okopů za nimi stříleli salvy do lesíku, odkud odpovídali pekelnou palbou. Byl takový rámus, že Dauerling rozhodl se rychle jednat.
"Švejku," řekl, "jdi vyřídit, aby šli pod lesíkem nalevo do toho houští, a vrať se!"
Když se Švejk vrátil se zprávou, že je vše v pořádku a kaprál Weiss že to vede do houští, Dauerling ještě chvíli otálel, jako by o něčem přemýšlel.
"Poslyš, Švejku," řekl, "vlezeme si semhle." Ukázal na výmol v úvozu, podobající se strži. "Jestlipak víš, Švejku, že jsi dobytek a že tě mám rád. Prokážeš mně službu. Vezmi revolver, vidíš, a střel mne do ramene, já se chci dostat domů. Víš, Királyhida, pes jenerála, pozice, offizierspatrola, to šlo náramně rychle. Střel mne do ramene, oni mne najdou a ..."
"Poslušně hlásím, že rozumím, pane fenrich, a pak se dám za to oběsit, není-li pravda?"
Dauerling vzdychl: "To máš pravdu, tobě nezbude doopravdy potom nic jiného, než se dát buď oběsit, nebo utéci. Nejlépe uděláš, když utečeš. Pozice není daleko a s Rusy se již dorozumíš."
Dauerling mluvil jako anděl, mluvil hezkou chvíli a Švejk se nehýbal.
"Švejku, ty dobytku," rozčiloval se Dauerling, "já ti poroučím, abys mě střelil, víš, co je to rozkaz?"
Švejk zasalutoval. "V tom případě poslechnu, pane fenrich."
Dobrý voják Švejk poodstoupil na několik kroků, natáhl ruku, zavřel oči, neboť nikdy nic podobného nedělal, a střelil.
"Jesusmarija!" ozval se výkřik Dauerlingův a Švejk se dal na útěk dolů úvozem k lesíku. Zahlédl ještě, jak Dauerling se dívá na něho, leže na zemi, mlčky a bez hlesu.
Švejk se dostal k lesíku, přičemž proběhl malou mýtinu, kde ze všech stran kolem hvízdaly střely.
Za mýtinou vytáhl z kapsy dýmku, zapálil si a pomalu kráčel k vyházeným kupám země, před kterými leskly se drátěné překážky.
Odtamtud vylézali právě dva vojáci v cizí uniformě, kterou Švejk ještě neviděl zblízka, ale podle placatých čapek poznal, že jsou to Rusové.
Zastavil se a volal na ně: "Kamarádi, já jsem Josef Švejk z Královských Vinohradů," a dal ruce do

výšky. "Nás je tam, poslušně hlásím, jen marškumpanie a žádná rezerva."
Tak přišel dobrý voják Švejk do zajetí. Dostal chleba, čaje a druhého dne dostal se k jedné naší rotě dobrovolníků, kde pobyl celý den a dočkal se toho, že přivedli tam několik zajatých od jeho kumpanie, kteří zbyli po večerním útoku Rusů na rakouské pozice pod kótou 278.
Mezi nimi byl i šikovatel Sondernummer. Byl celý vyměněný, díval se na Švejka uctivě a lámanou češtinou řekl k němu: "Vy nám vyfést pěknej fěc, fy nám zaščelit včer pana fenricha. Fon bejt mrtvej a fy utéct a zavolal na nás ten ruský voják a ty náš rozbít ein zwei."
"Herr Hauptmann Sagner," dodal tiše, "udělat na nich eine Strafanzeige. Adieu."
Tak spáchal dobrý voják Švejk omylem zločin proti výtečné moci státu rakouského.

A dobrý voják Švejk šel do zajetí otočen zády k říši a černožlutému dvojhlavému orlu, kterému počalo vypadávati peří...

- 45 -